

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Departament Środowiska

KSI.411.001.03.2022

Tekst jednolity*

Pan
Krzysztof Woś
Prezes
Państwowego Gospodarstwa Wodnego
Wody Polskie
ul. Żelazna 59a
00-848 Warszawa

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

* Uwzględniono zmiany wprowadzone Uchwałą Zespołu Orzekającego Komisji Rozstrzygającej w Najwyższej Izbie Kontroli z 15 września 2023 r. oraz sprostowano, w trybie art. 35c ust. 1 ustawy o Najwyższej Izbie Kontroli, oczywiste omyłki pisarskie.

D/22/505 – Działania podmiotów publicznych w związku z kryzysem ekologicznym na rzece Odrze

Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana

Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie (dalej: PGW WP) Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej (dalej: KZGW)
ul. Żelazna 59a, 00-848 Warszawa

Kierownik jednostki kontrolowanej

Krzysztof Woś, Prezes PGW WP od 31 sierpnia 2022 r. (od 17 sierpnia 2022 r. do 30 sierpnia 2022 r. pełnił obowiązki Prezesa PGW WP).

Poprzednio, w okresie objętym kontrolą, funkcję kierownika jednostki kontrolowanej pełnił Przemysław Dac, Prezes PGW WP od 17 stycznia 2018 r. do 16 sierpnia 2022 r.

(akta kontroli str. 1196-1198)

Zakres przedmiotowy kontroli

1. Przygotowanie do przeciwdziałania zagrożeniom związanym z jakością wód rzek.
2. Działania podjęte w sytuacji wystąpienia w 2022 r. zagrożenia związanego z jakością wód rzeki Odry.

Okres objęty kontrolą

Od 1 lipca 2021 r. do czasu zakończenia czynności kontrolnych, tj. 26 czerwca 2023 r.

Podstawa prawna podjęcia kontroli

Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹

Jednostka przeprowadzająca kontrolę

Najwyższa Izba Kontroli
Departament Środowiska

Kontrolerzy

1. Damian Pazio, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KSI/63/2022 z 3 listopada 2022 r.
2. Izabella Krawczyk, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KSI/67/2022 z 3 listopada 2022 r.
3. Paula Szast, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KSI/61/2022 z 3 listopada 2022 r.
4. Andrzej Szymczyk, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KSI/62/2022 z 3 listopada 2022 r.
5. Aleksandra Krystek, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KSI/69/2022 z 9 grudnia 2022 r.
6. Edyta Tuszyńska, doradca prawny, upoważnienia do kontroli: nr KSI/30/2023 z 18 stycznia 2023 r. oraz nr KSI/56/2023 z 14 czerwca 2023 r.

(akta kontroli str. 1-5c)

¹ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: *ustawa o NIK*.

I. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

NIK ocenia negatywnie postępowanie Prezesa PGW WP w zakresie przygotowania do przeciwdziałania zagrożeniom związanym z jakością wód rzek oraz działań podjętych w sytuacji wystąpienia w 2022 r. zagrożenia związanego z jakością wód Odry.

UZASADNIENIE

Prezes PGW WP nie wyegzekwował terminowego wykonania swojego polecenia z 8 listopada 2022 r. dotyczącego przeprowadzenia do końca 2022 r. przeglądu pozwoleń wodnoprawnych przez Dyrektorów Regionalnych Zarządów Gospodarki Wodnej (RZGW) w: Gliwicach, we Wrocławiu oraz w Szczecinie. Zwracając się do ww. dyrektorów RZGW o wykonanie dodatkowego przeglądu pozwoleń wodnoprawnych, nie zapewnił – w ramach nadzoru nad ww. jednostkami PGW WP – wydania wystarczających wytycznych wskazujących na konieczność ustalenia w trakcie przeprowadzanych przeglądów czy poddane im pozwolenia wodnoprawne określają warunki zapewniające możliwość oceny przez organy przeprowadzające kontrolę gospodarowania wodami czy korzystanie z wód nie powoduje wystąpienia szkód w środowisku wodnym bądź nie utrudnia korzystania z wód przez innych użytkowników.

Nie doprowadził także do pozyskania od starostów i marszałków województw pełnych danych o pozostających w obrocie prawnym, po 1 stycznia 2018 r., pozwoleń wodnoprawnych i pozwoleń zintegrowanych, określających warunki odprowadzanie ścieków do Odry. W konsekwencji System Informacyjny Gospodarowania Wodami (SIGW) nie zawierał informacji o wszystkich wydanych pozwoleń w tym zakresie, co utrudniało właściwą realizację zadań związanych z gospodarowaniem wodami przez jednostki PGW WP.

Były prezes PGW WP do dnia odwołania (tj. do 16 sierpnia 2022 r.) nie zwołał posiedzenia Zespołu Zarządzania Kryzysowego (ZZK) w PGW WP, mimo wystąpienia sytuacji kryzysowej na rzece Odrze w lipcu i sierpniu 2022 r. Ponadto w KZGW nie zostały opracowane i przekazane Ministrowi Infrastruktury³ procedury działań na wypadek zanieczyszczenia wód rzek na etapie przygotowania dokumentów dotyczących zarządzania kryzysowego.

Negatywnej oceny NIK nie zmienia fakt, że przygotowany w PGW WP KZGW projekt drugiej aktualizacji Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry⁴, został zgodnie z przepisami ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne⁵ poddany opiniowaniu, uzgodnieniom i konsultacjom społecznym. W sytuacjach stwierdzenia zagrożenia osiągnięcia celów środowiskowych wprowadzono do niego działania uzupełniające, o których mowa w art. 324 ust. 4 upw, oraz zapewniono opracowanie dokumentu pt. „Analiza znaczących oddziaływań antropogenicznych wraz z oceną ich wpływu na stan wód oraz oceną ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych”. Jednak w związku z niekompletną bazą SIGW projekt IIaPGW został opracowany na podstawie niepełnych danych dotyczących liczby urządzeń wodnych, w tym wylotów oraz pozwoleń zintegrowanych i wodnoprawnych na wprowadzanie ścieków do wód rzeki Odry i jej dopływów. W konsekwencji nie było możliwe dokonanie ustalenia maksymalnej ilości możliwych zrzutów ścieków do Odry i jej dopływów.

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Dalej: „Minister”.

⁴ Dalej: „IIaPGW”.

⁵ Dz. U. z 2022 r. poz. 2625, ze zm. Dalej: „upw”.

Mimo że w PGW WP KZGW opracowano procedurę przyjmowania i rozpatrywania skarg wystąpiły przypadki nieinformowania stron o przekazaniu skargi lub niezalutaniu sprawy w wyznaczonym terminie, a także niepouczenia stron o treści art. 239 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego⁶, a w jednym przypadku, wbrew regulacji zawartej w art. 232 k.p.a. skarga została przekazana do rozpatrzenia jednostce, na działalność której została złożona.

Podjęte w 2022 r., w czasie sytuacji kryzysowej na Odrze, działania Prezesa PGW WP w zakresie zapewnienia udziału pracowników PGW WP w bieżącym monitorowaniu sytuacji na Odrze, odławianiu śniętych ryb, a także zapewnienie współpracy z innymi jednostkami nie miały wpływu na ocenę ogólną, sformułowaną ze względu na istotne nieprawidłowości stwierdzone w obu kontrolowanych obszarach.

II. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej⁷ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Przygotowanie do przeciwdziałania zagrożeniom związanym z jakością wód rzek

Opis stanu faktycznego

1. Minister Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej (dalej: MG MiŻŚ) pismem⁸ z 14 lutego 2018 r. wydał Prezesowi PGW WP polecenie opracowania projektu IIaPGW na obszarze dorzecza Odry oraz gromadzenia i analizowania uwag z półrocznych konsultacji społecznych wraz z przygotowaniem propozycji ich rozpatrzenia. Projekt IIaPGW 10 marca 2021 r., zgodnie z art. 319 ust. 1-2 upw, został przekazany do zaopiniowania właściwym wojewodom⁹ i do uzgodnień z Ministrem Infrastruktury. Opinie w sprawie ww. projektu udzieliło 8¹⁰ z 9 wojewodów właściwych dla obszaru dorzecza Odry, w tym 2¹¹ zgłosiło uwagi a 6¹² przekazało pozytywną opinię bez uwag. Uwagi dotyczyły treści zamieszczonych w załącznikach do IIaPGW, tj. nieprecyzyjnych zapisów, wskazania niewłaściwych jednostek odpowiedzialnych za przypisane zadania, terminowości realizacji zadań, wprowadzonych definicji, nieprecyzyjnych oznaczeń na mapach i korekty zapisu nazwy działania. W 8 przypadkach zgłoszone uwagi zostały uwzględnione, a w 4¹³ Prezes PGW WP wyjaśnił rozbieżności. Wojewoda zachodniopomorski nie zajął stanowiska¹⁴ w ww. zakresie. Minister dokonał uzgodnienia projektu IIaPGW 24 marca 2021 r.¹⁵ i zgłosił 1 uwagę dotyczącą niewskazania w projekcie 3 inwestycji, które zostały wymienione w Krajowym Programie Żegludowym do roku

⁶ Dz. U. z 2023 r. poz. 775, ze zm. Dalej: „k.p.a.”.

⁷ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁸ Pismo znak: DGWiZS.WPW.80.5.2018.AGZ.

⁹ Przekazano Wojewodom: opolskiemu, pomorskiemu, dolnośląskiemu, śląskiemu, wielkopolskiemu, kujawsko-pomorskiemu, łódzkiemu, lubuskiemu i zachodniopomorskiemu.

¹⁰ Wojewoda lubuski (pismo z 19 marca 2021 r.), Wojewoda śląski (pismo z 25 marca 2021 r.), Wojewoda dolnośląski (e-mail z 17 marca 2021 r.), Wojewoda kujawsko-pomorski (pismo z 18 marca 2021 r.), Wojewoda łódzki (pismo z 19 marca 2021 r.), Wojewoda pomorski (pismo z 22 marca 2021 r.), Wojewoda wielkopolski (pismo z 19 marca 2021 r.).

¹¹ Wojewoda łódzki (6 uwag) i Wojewoda wielkopolski (6 uwag).

¹² Wojewoda lubuski, Wojewoda śląski, Wojewoda dolnośląski, Wojewoda kujawsko-pomorski, Wojewoda opolski i Wojewoda pomorski.

¹³ Rozbieżności dotyczyły zamieszczania danych na załącznikach mapowych, terminu realizacji zadania dot. Zbiornika Wielowieś Klasztorna na rzece Prośnie, definicji powodzi ekstremalnej.

¹⁴ Pismo znak: KZP.4000.39.2022.5.

¹⁵ Pismo znak: GM-DGWIZS-5.700.1.2021 z 24 marca 2021 r.

2030, do której Prezes PGW WP przesłał wyjaśnienie. Projekt IIaPGW został przekazany Ministrowi 8 kwietnia 2021 r.¹⁶, na podstawie art. 319 ust. 3 upw, w celu rozpoczęcia półrocznych konsultacji społecznych¹⁷. Zgłoszone w trakcie konsultacji społecznych uwagi wpływały do wykonawcy¹⁸ projektu IIaPGW, następnie wykonawca przekazywał do PGW WP KZGW projekty odpowiedzi na zgłoszone uwagi. W PGW WP KZGW weryfikowano lub uzupełniano propozycję odpowiedzi i przekazywano do akceptacji Ministrowi. Pismem¹⁹ z 21 grudnia 2021 r. Prezes PGW WP przekazał do Ministra skorygowany projekt IIaPGW, tabelę rozbieżności uwag zgłoszonych w trakcie konsultacji społecznych, projekt prognozy oddziaływania IIaPGW na środowisko oraz strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Projekt IIaPGW nie został zaktualizowany po wystąpieniu kryzysu ekologicznego na rzece Odrze w 2022 r., jak wyjaśnił Dyrektor Departamentu Zarządzania Środowiskiem Wodnym (DZŚW) w PGW WP KZGW „[...] nie zachodziła dodatkowo konieczność zmian, gdyż cel w postaci osiągnięcia celów środowiskowych [...] jest aktualny niezależnie od katastrofy ekologicznej. [...] plany gospodarowania wodami są dokumentami strategicznymi, aktualizowanymi w cyklach sześcioletnich i nie podlegają aktualizacji w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowych zagrażających środowisku wodnemu (nadmierzających awarii, katastrof ekologicznych itp.).”.

(akta kontroli str. 6-9, 1182-1184, 334-342, 584-586, 1252-1269, 1387-1393)

Monitorowanie zasolenia wód w IIaPGW zostało zaplanowane w oparciu o 1 parametr, tj. przewodność elektrolityczną właściwą w 20°C. Dyrektor DZŚW wyjaśnił, że zgodnie z rozporządzeniem MGMIŻŚ z 11 października 2019 r. w sprawie klasyfikacji stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego i stanu chemicznego oraz sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych, a także środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych²⁰ zasoleniu przyporządkowano wyłącznie jeden wskaźnik – przewodność elektrolityczną właściwą w 20°C.

(akta kontroli str. 1303-1304)

2. Cele środowiskowe w projekcie IIaPGW ustalono w odniesieniu do wymagań dla stanu lub potencjału ekologicznego oraz stanu chemicznego. W przypadku jednolitych części wód powierzchniowych²¹ rzecznych w obszarze dorzecza Odry wyznaczono 6²² celów środowiskowych i przyjęto 2²³ kategorie odstępstw. Analiza przyczyn zagrożenia osiągnięcia celów środowiskowych została wykonana na podstawie art. 325 ust. 1 pkt 1 upw, w ramach opracowania „Analizy znaczących oddziaływań antropogenicznych wraz z oceną ich wpływu na stan wód oraz oceną ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych”²⁴, którego wyniki zostały wprowadzone do projektu IIaPGW w załączniku nr 1. Równolegle dokonano

¹⁶ Pismo znak: KZP.4000.32.2021 z 8 kwietnia 2021 r.

¹⁷ Przeprowadzone w dniach 14 kwietnia – 14 października 2021 r.

¹⁸ Firma CDM Smith na podstawie umowy z PGW WP KZGW nr KZGW/KZP/2020/090 „Opracowanie projektów II aktualizacji planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy (IIaPGW) wraz z metodykami”.

¹⁹ Pismo znak: KZP.4000.80.2021.

²⁰ Dz. U. 2019 poz. 2149.

²¹ Dalej: „JCWP”

²² Tj. dobry stan ekologiczny i dobry stan chemiczny, dobry potencjał ekologiczny i dobry stan chemiczny, zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny na cieku głównym, zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny, zapewnienie drożności cieku według wymagań gatunków chronionych, zapewnienie drożności według wymagań gatunków chronionych.

²³ Tj. odstępstwo z art. 4 ust. 4 i 5 Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady Europejskiej 2000/60/WE z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej (Dz. Urz. UE L 327 z 8.10.2020, str. 1).

²⁴ PWG WP, 2020 r.

aktualizacji sieci monitoringu. W związku ze stwierdzeniem zagrożenia osiągnięcia celów środowiskowych do projektu IIaPGW wprowadzono działania uzupełniające, o których mowa w art. 324 ust. 4 upw. Działania uzupełniające zostały wprowadzone również do obowiązującego planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry²⁵. Normy jakości wód zostały wyznaczone na podstawie rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 25 czerwca 2021 r. w sprawie klasyfikacji stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego i stanu chemicznego oraz sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych²⁶, a przy ustaleniu celów środowiskowych JCWP w obrębie których znajdują się obszary chronione uwzględniono normy i cele wynikające z przepisów, na podstawie których te obszary utworzono²⁷.

Prezes PGW WP wyjaśnił, że „Zestawy działań zawierają działania pn. ”Dodatkowy przegląd udzielonych pozwoleń wodnoprawnych”. Na obszarze dorzecza Odry działanie to zostało wskazane dla 156 JCWP rzecznych.”. 8 listopada 2022 r., w trakcie kontroli NIK, Prezes PGW WP, ze względu na utrzymujące się zasolenie wód rzeki Odry wydał polecenie dyrektorom RZGW w: Gliwicach, Wrocławiu i Szczecinie dokonania dodatkowego przeglądu pozwoleń wodnoprawnych w zakresie wskaźników świadczących o zasoleniu wód, co zostało szerzej opisane w obszarze 2 wystąpienia.

(akta kontroli str. 343-346, 540-545, 1166-1179, 1182-1184, 1387-1393)

W PGW WP KZGW do 15 listopada 2022 r. nie opracowano wytycznych dla jednostek odpowiedzialnych za wydawanie pozwoleń wodnoprawnych w zakresie weryfikacji przesłanek określonych w § 12 ust. 3 rozporządzenia Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 12 lipca 2019 r. w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego oraz warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu do wód lub do ziemi ścieków, a także przy odprowadzaniu wód opadowych lub roztopowych do wód lub do urządzeń wodnych²⁸ (szczegółowy opis w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”).

(akta kontroli str. 1335-1361)

W celu standaryzacji zasad weryfikacji przedkładanych operatów i wydawania pozwoleń wodnoprawnych, w tym w odniesieniu do art. 403 upw, dotyczących indywidualnego ustalania zasad pomiarów wód i ścieków, oceny pomiarów, kontroli i monitoringu w PGW WP KZGW opracowano tzw. check-listy zawierające obligatoryjne elementy, które należało ująć w pozwoleniu wodnoprawnym.

(akta kontroli str. 1335-1361)

W PGW WP KZGW opracowywano cykliczne (roczne) raporty w zakresie dopływu ładunków zanieczyszczeń do Morza Bałtyckiego. Analiza skumulowanych ładunków zanieczyszczeń wprowadzanych do wód rzeki Odry i jej dopływów była przeprowadzona w ramach opracowania „Analiza znaczących oddziaływań antropogenicznych wraz z oceną ich wpływu na stan wód oraz ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych” w ramach aktualizacji projektu IIaPGW. Prezes PGW WP wyjaśnił, że „[...] Ustawa Prawo wodne nie daje organom właściwym w sprawach pozwoleń wodnoprawnych kompetencji do przeprowadzania analiz w zakresie skumulowanego wpływu zrzutów ścieków do wód rzeki Odry i jej dopływów oraz Kanału Gliwickiego z obowiązujących pozwoleń wodnoprawnych [...]”

²⁵ Wprowadzonego rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (Dz. U. poz. 1967). Dalej: „PGW”.

²⁶ Dz. U. z 2021 r. poz. 1475.

²⁷ Tj. akty ustanawiające dany obszar chroniony, plany ochrony, plany zadań ochronnych i zadania ochronne.

²⁸ Dz. U. 2019 poz. 1311.

Organy właściwe w sprawach pozwoleń wodnoprawnych nie przeprowadzają analiz w zakresie skumulowanego wpływu zrzutów ścieków do wód [...] należy nadmienić, że pozwolenie wodnoprawne jest uprawnieniem co oznacza, że to podmiot korzystający z wód decyduje, kiedy z niego skorzysta w zakresie określonym w tym pozwoleniu.”.

W PGW WP KZGW opracowano analizę wpływu emisji zasolonych wód w dorzeczu Odry na poziom zasolenia w rzece przy użyciu modelowania matematycznego²⁹. Wykonana analiza wskazywała m.in. na duży wpływ punktowych źródeł na wartości przewodności w wodach Odry. 10 listopada 2022 r. Prezes PGW WP zawarł umowę z Zachodniopomorskim Uniwersytetem Technologicznym w Szczecinie na wykonanie badania fizykochemicznego ekosystemu wodnego wybranych odcinków i dopływów rzeki Odry w wyznaczonych 15 punktach pomiarowych. Badanie przeprowadzono od 12 listopada do 11 grudnia 2022 r., pobrano łącznie 450 próbek wody³⁰. Przeprowadzone analizy wykazały najwyższe wartości badanych parametrów, w tym przekroczenia norm, dla stanowiska Gliwice Łabędy, m.in. ekstremalnie wysokie stężenie tlenu rozpuszczonego w wodzie³¹ i najwyższe procentowe natlenienie wód³² oraz pH. Ponadto w przypadku wszystkich stanowisk zanotowano przekroczenia dopuszczalnej³³ wartości przewodności elektrolitycznej właściwej, w szczególności ekstremalnie wysokie wartości³⁴ uzyskano z próbek pobranych ze stanowiska Gliwice Łabędy. W czasie badań odnotowano też dobową dynamikę zmian przewodności elektrolitycznej. Wspólną tendencją dla wszystkich stanowisk były wyższe wartości tego parametru w początkowym okresie badań (od 12 do 19 listopada 2022 roku), a następnie obniżenie przewodności elektrolitycznej w okresie trwającym do 5 grudnia 2022 roku, kiedy to odnotowano ponowny wzrost parametru, szczególnie wysoki w próbkach wody pobranych ze stanowiska Gliwice Łabędy (maksymalnie 6250 $\mu\text{S}/\text{cm}$ w dniu 6 grudnia 2022 r.), ale także na kolejnych stanowiskach. Znacząco przekraczające normę wartości jonów chlorkowych zanotowano na stanowiskach Gliwice Łabędy, ujście Kanału Gliwickiego, Głogów i Czerna. Dodatkowo na stanowisku Gliwice Łabędy zanotowano ekstremalnie wysokie stężenia siarczanów i sodu.

(akta kontroli str. 1335-1361, 1364-1386)

Prezes PGW WP wyjaśnił, że w celu ograniczenia presji na stan Odry i jej dopływów ze strony zakładów posiadających pozwolenia wodnoprawne i zintegrowane dopuszczające przekroczenie stężenia wskaźników powodujących zasolenie wód, na potrzeby wewnętrzne, w PGW WP KZGW wykonywano analizy polegające na porównaniu danych ogólnodostępnych publikowanych na stronie internetowej³⁵ wykonane przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska (GIOŚ) i wojewódzkie inspektoraty ochrony środowiska (wioś) z wartościami granicznymi dla klas jakości wód, określonymi w rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 25 czerwca 2021 r. w sprawie klasyfikacji stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego i stanu chemicznego oraz sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych, a także środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych³⁶ oraz danymi historycznymi z Państwowego Monitoringu

²⁹ Wykorzystano model QUAL2K.

³⁰ Badano: temperaturę wody i powietrza, zawartość tlenu rozpuszczonego w wodzie, nasycenie wody tlenem, odczyn wody, przewodność elektrolityczną właściwą, zawartość jonów chlorkowych, siarczanowych i sodu.

³¹ Średnia wartość 15,37 mg O₂/dm³.

³² Wartości ekstremalne wynosiły 93,1-166,2%, średnia zawartość wynosiła 125,7%.

³³ Na podstawie rozporządzenia Ministra Infrastruktury (Dz. U. z 2021 r. poz. 1475).

³⁴ Średnia wartość 4624 $\mu\text{S}/\text{cm}$, najniższe wartości tego parametru odnotowane na tym stanowisku (3160 $\mu\text{S}/\text{cm}$) znacznie przekraczały normę ustaloną dla wód rzecznych, które są pod wpływem oddziaływania wód morskich (norma dla II klasy czystości wynosi 2814 $\mu\text{S}/\text{cm}$).

³⁵ www.gov.pl/web/odra/badania-odry.

³⁶ Dz. U. z 2021 r., poz. 1475.

Środowiska (PMŚ). Ponadto dokonano analizy warunków pozwoleń wodnoprawnych w obszarze RZGW Gliwice i RZGW Wrocław oraz wybrano podmioty³⁷ do objęcia kontrolą. Prezes PGW WP wyjaśnił, że ww. analiza nie była dokumentowana.

(akta kontroli str. 1335-1361, 1364-1386)

Wytycznymi z 30 września 2021 r.³⁸, opracowanymi przez Departament Usług Wodnych (DUW) w PGW WP KZGW, ujednociono działania w zakresie weryfikacji formalno-prawnej czynnych i nieczynnych urządzeń wodnych (wylotów) służących do odprowadzania do rzek ścieków i wód opadowych lub roztopowych, także w dorzeczu rzeki Odry. Wytyczne zostały przekazane w dniu ich wydania jednostkom organizacyjnym PGW WP. Wskazano w nich, że w związku z koniecznością uporządkowania sytuacji związanej z istnieniem wylotów, których pochodzenie nie jest jasne i wiadome oraz faktem korzystania z wód za pomocą tych urządzeń zaistniała potrzeba usystematyzowania możliwych sposobów działania w tych sprawach. Ponadto określono działania jakie powinny podejmować jednostki organizacyjne PGW WP, tj.: ustalenie czy za pomocą wylotu odbywa się korzystanie z wód (wylot aktywny); ustalenie właściciela wylotu i korzystającego; ustalenie czy zakład, który wykonał urządzenie lub korzysta z wód pozostaje aktywny (czy osoba prawna funkcjonuje, osoba fizyczna – czy żyje, a jeśli nie konieczność ustalenia następców prawnych); postępowanie w przypadku stwierdzenia niezgodnych z prawem stanów faktycznych (jeśli wylot jest nielegalny lub korzystanie odbywa się bez pozwolenia wodnoprawnego); postępowanie w przypadku naruszenia praw własności (dotyczy gruntów w stosunku do których Wody Polskie wykonują prawa właścicielskie oraz reprezentują Skarb Państwa); postępowanie w zakresie ustalania opłat za usługi wodne za wprowadzanie ścieków z przelewów burzowych kanalizacji ogólnospławnej.

W punkcie V Wytycznych dotyczącym działań w przypadku stwierdzenia niezgodnych z prawem stanów faktycznych wskazano, że „[...] Jednym z instrumentów umożliwiających ustalenie stanu faktycznego jest kontrola gospodarowania wodami, w ramach której dokonuje się ustalenia zarówno stanu prawnego dotyczącego wykonania urządzania, jak i korzystania z wód.

Prezes PGW WP wyjaśnił, że „[...] Prezes Wód Polskich realizując zadanie wskazane w art. 240 ust. 2 pkt 20 ustawy Prawo wodne podejmuje szeroko działania koordynacyjne, w tym poprzez prowadzony proces weryfikacji formalno-prawnej czynnych i nieczynnych urządzeń wodnych służących do odprowadzania do rzek ścieków i wód opadowych lub roztopowych, wprowadzając ujednocione wytyczne dla poszczególnych jednostek Wód Polskich, realizując te zadania. Działania te zmierzają do ostatecznego uregulowania stanu formalno-prawnego urządzeń wodnych poprzez legalizację tych urządzeń, uzyskanie pozwolenia wodnoprawnego na korzystanie z wód lub ich likwidację. [...] proces ten jest czasochłonny i wymagający dużego nakładu pracy [...]”.

(akta kontroli str. 602)

W celu skoordynowania i ujednocnienia działań w regionach wodnych Zastępca Prezesa PGW WP ds. Usług Wodnych, wydał 1 czerwca 2022 r.³⁹, dyrektorom rzgw wytyczne dotyczące weryfikacji posiadanych przez PGW WP informacji „które obejmą wszystkie jednostki organizacyjne Wód Polskich co pozwoli na rozszerzenie zakresu i skuteczności działań w przedmiotowym obszarze, tj. ustalenia faktycznych właścicieli urządzeń, zakresu korzystania z wód, weryfikacji terminów

³⁷ [...]], [...]*, [...]*)

³⁸ Dalej: „Wytyczne”.

³⁹ Pismo znak: KUM.4218.2.2022.

obowiązywania pozwoleń wodnoprawnych.”. W związku z tym polecono wyznaczenie w rzgw oraz w zz⁴⁰ koordynatorów prowadzonych działań; sprawowanie bezpośredniego nadzoru nad realizacją zadania – za pośrednictwem wyznaczonych koordynatorów – w tym zakresie koordynacji działań oraz współpracy jednostek i komórek w regionach wodnych. W ww. piśmie wskazano m.in., że „[...] Koordynator ZZ weryfikuje dane przekazane przez Koordynatora RZGW, przy współudziale komórek merytorycznych ZZ oraz NW. Dane uzupełniane są na podstawie informacji ww. komórek ZZ i NW oraz ustaleń z wizji terenowych. W przypadku dalszych braków danych oraz wątpliwości organ właściwy do wydania pozwolenia wodnoprawnego podejmuje dalsze działania w formie korespondencyjnej, odpowiednio: a) potwierdzony brak pozwoleń lub brak informacji o nich, ale ustalony jest użytkownik - przygotowywane jest pismo do użytkownika, sporządzone wg przykładowego wzoru; b) potwierdzony brak pozwoleń lub brak danych o pozwoleniu nie znany użytkownik - przygotowywane jest pismo skierowane do właściwego miejscowo starosty oraz wójta, burmistrza albo prezydenta miasta, sporządzone wg przykładowego wzoru - zał. Nr. 3 (zawiadomienie) [...]. [...] W przypadku wątpliwości co do stanu faktycznego, w szczególności sprzecznych informacji na temat wylotów przeprowadzana jest obowiązkowo wizja w terenie – o przeprowadzeniu wizji decyduje Dyrektor ZZ/Zastępca Dyrektora ZZ. Wizja przeprowadzana jest przez pracowników ZZ i NW. [...] W uzasadnionych przypadkach Dyrektor ZZ/Dyrektor RZGW (w ramach swoich właściwości) wszczyna z urzędu postępowanie w sprawie likwidacji nielegalnie wykonanego urządzenia wodnego (art. 190 ust. 14 ustawy Prawo wodne) [...]”.

Prezes PGW WP wyjaśnił, że „[...] W oparciu o 8 miesięczne doświadczenie w prowadzeniu działań w zakresie weryfikacji formalno-prawnej urządzeń wodnych służących do odprowadzania oczyszczonych ścieków do wód lub do wód opadowych i roztopowych, Prezes Wód Polskich pismem z dnia 1 czerwca 2022 r. dokonał aktualizacji wytycznych [...]”.

W 2021 r. pracownicy KZGW przeprowadzili tylko 1 kontrolę doraźną gospodarowania wodami, a w 2022 r. nie przeprowadzili żadnej kontroli gospodarowania wodami co zostało opisane i ocenione przez NIK w wystąpieniu pokontrolnym KSI.410.005.02.2022 z kontroli nr P/22/040 pt. „Gospodarowanie jeziorami stanowiącymi wody publiczne”. Dopiero w projekcie planu kontroli gospodarowania wodami na 2023 r. zaplanowano 6 kontroli do przeprowadzenia przez upoważnionych pracowników PGW WP KZGW.

(akta kontroli str. 24-37, 597- 603)

W zestawieniu wylotów sporządzonym według stanu na 10 października 2022 r. z trzech RZGW w Gliwicach, Wrocławiu i Szczecinie na Odrze i jej dopływach zweryfikowano ogółem 5734 wylotów urządzeń czynnych i nieczynnych służących do korzystania z wód (odprowadzających ścieki, przelewy burzowe, kanalizacja deszczowa i inne). Z tego dla 388 wylotów zidentyfikowano brak pozwolenia wodnoprawnego/zintegrowanego na ich wykonanie/korzystanie; w przypadku 706 spraw podjęto działania w celu uregulowania stanu formalno-prawnego, tj. wszczęcie postępowań w sprawie wydania decyzji legalizacyjnej; skierowania pism do właścicieli wylotów/użytkowników wód wzywających do uregulowania stanu prawnego; w przypadku 4 spraw zgłoszonych na Policję - uzasadnione podejrzenie popełnienia wykroczenia, w przypadku 50 spraw – uregulowano stan formalno-prawny polegający na uzyskaniu decyzji legalizacyjnej lub pozwolenia wodnoprawnego. Nie wszczęto postępowań w sprawie likwidacji nielegalnie wykonanego urządzenia wodnego.

⁴⁰ Zarząd zlewni.

W trakcie kontroli ustalono, że w bazie zawierającej dane z prowadzonej weryfikacji formalno-prawnej urządzeń wodnych czynnych i nieczynnych służących do odprowadzania do rzek ścieków i wód opadowych lub roztopowych, (a także dotyczące Odry i jej dopływów), prowadzonej przez Wydział Gospodarowania Mieniem Skarbu Państwa i Kontroli Gospodarowania Wodami w PGW WP KZGW, według stanu na 1 grudnia 2022 r.: dla RZGW we Wrocławiu wygenerowano ogółem 4360 urządzeń wodnych – wylotów, w tym dla rzeki Odry – 262 urządzenia wodne (wyloty); dla RZGW w Gliwicach wygenerowano 242 urządzeń wodnych (wylotów), w tym dotyczące rzeki Odry – 15 a dla Kanału Gliwickiego – 3; dla RZGW w Szczecinie wygenerowano ogółem 1132 urządzeń wodnych, w tym dla rzeki Odry – 105 urządzeń wodnych (wylotów).

Według stanu na 30 listopada 2022 r. ogółem 5734 urządzeń wodnych (wylotów) czynnych i nieczynnych służących do odprowadzenia do rzek ścieków lub wód opadowych i roztopowych w dorzeczu Odry w zakresie 3 RZGW (w Gliwicach, Wrocławiu i Szczecinie) podlegało weryfikacji. Spośród ww. 5734 wylotów dla 479 przypadków zidentyfikowano brak pozwolenia wodnoprawnego/ pozwolenia zintegrowanego. W porównaniu do stanu z 10 października 2022 r. liczba wylotów, dla których zidentyfikowano brak pozwolenia wodnoprawnego/ pozwolenia zintegrowanego, była wyższa o 91 urządzeń.

(akta kontroli str. 179-180, 267, 1186-1187, 1223-1231)

Z powyższych zestawień wylotów według stanu na 10 października 2022 r. i na 30 listopada 2022 r. wynikało, że 3 RZGW (w Gliwicach, Wrocławiu i Szczecinie) nie prowadziły spraw w zakresie wszczęcia postępowania w sprawie likwidacji nielegalnie wykonanego urządzenia wodnego. W omawianych zestawieniach nie zawarto informacji o prowadzonych kontrolach gospodarowania wodami bądź o nałożeniu grzywien w drodze mandatu karnego.

Dyrektor DUW w PGW WP KZGW wyjaśniła, że „[...] Z uwagi na skalę działań niezbędnych do przeprowadzenia skutecznej weryfikacji stanu prawnego urządzenia wodnego (w tym wylotów), kontrola w rozumieniu kontroli gospodarowania wodami, powinna być podejmowana w sytuacjach w których są wątpliwości lub nie udało się ustalić stanu faktycznego na podstawie zebranych wcześniej dokumentów [...]”.

(akta kontroli str. 261)

Prezes PGW WP wyjaśnił, że „[...] zestawienie wylotów wg stanu na dzień 30 listopada 2022 r. dotyczy działań weryfikacyjnych realizowanych poza trybem kontroli gospodarowania wodami, zgodnie z wydanymi przez KZGW wytycznymi. Zakres działań obejmuje kilkanaście tysięcy urządzeń wodnych, a sama weryfikacja prowadzona jest na kilku płaszczyznach (ustalenie właściciela, legalność wykonania urządzenia wodnego oraz korzystania z wód) przez wszystkie jednostki PGW Wody Polskie [...]. [...] Nie nakładano grzywiny w drodze mandatu karnego, ponieważ mandat zgodnie z art. 341 ustawy Prawo wodne można nałożyć jedynie w wyniku przeprowadzonej kontroli gospodarowania wodami [...]”.

Prezes PGW WP wyjaśnił, że: „W 2022-2023 tylko na obszarze RZGW Gliwice, Wrocław i Szczecin przeprowadzono 66 kontroli doraźnych bez zawiadomienia podmiotów kontrolowanych.”.

Prezes PGW WP wyjaśnił, że „Na dzień 15 czerwca 2023 r. w wyniku działań PGW Wody Polskie, w Polsce zostało zamkniętych łącznie 520 wylotów, mających status nielegalnych. Na obszarze dorzecza Odry (RZGW Gliwice, Wrocław, Szczecin) zostało zamkniętych 150 urządzeń. Proces ten jest kolejnym etapem, po zakończeniu ścieżki administracyjnej, rozpoczętej w 2021 r. przez PGW Wody

Polskie, ogólnopolskiej akcji identyfikacji urządzeń wodnych służących do odprowadzania ścieków.”.

(akta kontroli str. 591-593, 1416)

Pismem z 2 listopada 2022 r. zastępca dyrektora RZGW we Wrocławiu⁴¹, na podstawie art. 216 upw wystąpił do Marszałka Województwa Dolnośląskiego o dokonanie przeglądu pozwoleń na odprowadzanie ścieków do Odry wydanych dla: [...]*), [...]*) i [...]*) Marszałek Województwa Dolnośląskiego (dalej: Marszałek), w trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK, poinformował NIK, że przekazał PGW WP RZGW we Wrocławiu odpowiedź pismem z 15 grudnia 2022 r.⁴². W treści ww. odpowiedzi wskazał, że organ jest w trakcie analiz pozwoleń zintegrowanych udzielonych podmiotom wprowadzającym ścieki przemysłowe do Odry lub jej dopływów z instalacji objętych ww. pozwoleniami, w tym z instalacji spółki [...]*). W odniesieniu do spółki [...]*) poinformowano, że z żadnej instalacji należącej do ww. spółki, a objętej pozwoleniami zintegrowanymi udzielonymi przez Marszałka nie są wprowadzane ścieki przemysłowe bezpośrednio do Odry lub jej dopływów. W przypadku spółki [...]*) Marszałek wskazał, że obecnie nie jest organem właściwym do przeprowadzenia analizy ww. pozwoleń tylko organem właściwym jest właściwy miejscowo starosta. W odniesieniu do prośby RZGW we Wrocławiu o zobowiązanie podmiotów do wykonania przeglądu ekologicznego Marszałek wskazał, że „(...) nałożenie obowiązku sporządzenia przeglądu ekologicznego ma charakter wyjątkowy, co oznacza, że organ powinien mieć na uwadze, że jest to wyjątek od reguły, który może być stosowany tylko wtedy gdy nie da się udowodnić negatywnego oddziaływania instalacji na środowisko przy użyciu dostępnych środków dowodowych. Poinformowano, że organ dotychczas nie nałożył obowiązku sporządzenia przeglądu ekologicznego na podmioty wprowadzające do rzeki Odry i jej dopływów ścieki przemysłowe z instalacji objętych pozwoleniami zintegrowanymi wydanymi przez organ. Do dnia sporządzenia niniejszej odpowiedzi (tj. 22 czerwca 2023 r. przypis kontrolera) PGW WP RZGW we Wrocławiu nie ustosunkowało się do informacji ujętych w ww. piśmie, nie kontynuowało również korespondencji w ww. sprawie.”. W sprawie spółki [...]*) Marszałek poinformował, że po przeprowadzeniu przez organ, analizy pozwolenia zintegrowanego m.in. ww. podmiotu⁴³ wykazała ona, że nie zachodzą przesłanki do zastosowania art. 216 ust. 3 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska⁴⁴ i wezwania prowadzącego instalację do wystąpienia z wnioskiem o zmianę pozwolenia zintegrowanego. Jak również organ nie stwierdził, że wystąpiły przesłanki do cofnięcia lub ograniczenia pozwolenia zintegrowanego udzielonego m.in. [...]*), w tym poprzez uzależnienie wielkości ładunku zrzucanych ścieków od przepływu w rzece.”. Prezes PGW WP wyjaśnił, że „Zgodnie z treścią pisma (Marszałka Dolnośląskiego– przypis kontrolera), wyniki przeprowadzonej analizy zostaną niezwłocznie przekazane prowadzącemu instalację oraz ministrowi właściwemu do spraw klimatu.”.

(akta kontroli str. 1364-1386, 1416-1428, 1429-1435)

3. W okresie objętym kontrolą w PGW WP KZGW nie opracowano procedur w zakresie przeciwdziałania zanieczyszczeniom wód, reakcji na zanieczyszczenia wód, nadzoru i kontroli nad działalnością jednostek PGW WP. W strukturze PGW

⁴¹ Znak RUK.0800.1.2022.SJ

⁴² Znak: DOS-I-II.7322.29.2022.DWL

⁴³ Pismo Marszałka Województwa Dolnośląskiego z 15 lutego 2023 r. do MKiŚ, znak DOS-I-II.7222.3.2022 MKiŚ pismem z 30 września 2022 r. zwrócił się do Marszałka o dokonanie, na podstawie art. 216 ust. 2 ustawy Prawo ochrony środowiska analizy pozwoleń zintegrowanych m.in. [...]*).

⁴⁴ Dz. U z 2022 r. poz.2556, ze zm.

WP funkcjonowały Centra Operacyjne Ochrony Przeciwpowodziowej⁴⁵, których zadaniem było m.in. przyjmowanie informacji o zdarzeniach losowych na ciekach i zbiornikach i przekazywanie tych informacji właściwym jednostkom i instytucjom. Nie utworzono komórki o tożsamym lub podobnym zakresie zadań w odniesieniu do jakości wód. Od 1 stycznia 2023 r. powołano Wydział Monitorowania Zagrożeń⁴⁶, do zadań którego należało m.in. całodobowe monitorowanie zagrożeń i wymiana informacji w obszarze właściwości Wód Polskich, opracowywanie i dystrybucja codziennych raportów w czasie występowania sytuacji kryzysowych, a także zbieranie informacji, komunikacji i raportów z obszaru kraju o zaobserwowanych zagrożeniach i zdarzeniach dotyczących PGW WP. 1 października 2021 r. Prezes PGW WP powołał Zespół Zarządzania Kryzysowego (ZZK) oraz utworzył Kryzysowy Punkt Kontaktowy w PGW WP⁴⁷ (co zostało szczegółowo opisane w obszarze 2 wystąpienia).

(akta kontroli str. 480-482, 546-583)

W 2021 r. Minister zatwierdził Plan Zarządzania Kryzysowego Ministra Infrastruktury dział administracji rządowej – Gospodarka Wodna⁴⁸. W PGW WP dokumentem obowiązującym w zakresie realizacji zadań zarządzania kryzysowego był PZK MI, przekazany do PGW WP pismem BZK-1.2620.4.2022 z 11 stycznia 2022 r.

(akta kontroli str. 167-168)

Na etapie opracowania PZK MI, PGW WP (jako jednostka biorąca udział w opracowaniu dokumentu) nie opracowała i nie przekazała Ministrowi projektów procedur dotyczących działań podejmowanych przez PGW WP w sytuacji skażenia wód w rzekach (szczegółowy opis w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”).

Prezes PGW WP wyjaśnił, że „[...] Na etapie opracowywania PZK MI, PGW WP nie zgłaszało kwestii dotyczących procedur działania w sytuacji skażenia wód w rzekach [...]. Podejmując działania związane z wystąpieniem nadzwyczajnej sytuacji na rzece Odrze wykorzystano funkcjonujące w strukturze organizacyjnej w Krajowym Zarządzie Gospodarki Wodnej oraz w regionalnych zarządach gospodarki wodnej centra operacyjne ochrony przeciwpowodziowej, których jednym z zadań jest przyjmowanie informacji o zdarzeniach losowych na ciekach lub zbiornikach i przekazywanie tej informacji właściwym jednostkom i instytucjom. W ramach koordynacji działań poszczególnych jednostek organizacyjnych PGW Wody Polskie, po posiedzeniu Rządowego Centrum Bezpieczeństwa w dniu 12 sierpnia 2022 r., zorganizowano wideokonferencję z Dyrektorami Regionalnych Zarządów Gospodarki Wodnej we Wrocławiu, Gliwicach i Szczecinie w celu analizy bieżącej sytuacji oraz ustandaryzowaniu formy raportów przekazywanych codziennie z podejmowanych czynności [...]”.

Pismem z 4 listopada 2022 r., znak: BZK-1.2621.20.2022 Dyrektor Biura Zarządzania Kryzysowego w Ministerstwie Infrastruktury (MI) zwrócił się do Prezesa PGW WP, iż z związku z trwającą aktualizacją PZK MI dla działu administracji rządowej gospodarka wodna oraz ostatnim zjawiskiem związanym z sytuacją

⁴⁵ Zarządzenie nr 49/2019 Prezesa Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie z dnia 4 września 2019 r. w sprawie utworzenia i zasad funkcjonowania procedury w Centrach Operacyjnych Ochrony Przeciwpowodziowej na czas zagrożenia powodziowego.

⁴⁶ Zarządzenie nr 80/2022 Prezesa Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie z dnia 30 grudnia 2022 r. w sprawie zmiany regulaminu organizacyjnego Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie.

⁴⁷ Zarządzenie nr 60/2021 Prezesa Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie z dnia 1 października 2021 r. w sprawie utworzenia Zespołu Zarządzania Kryzysowego oraz utworzenia Kryzysowego Punktu Kontaktowego w Państwowym Gospodarstwie Wodnym Wody Polskie.

⁴⁸ Dalej: „PZK MI”.

ekologiczną na rzece Odrze, o przekazanie procedur działań na wypadek skażeń wód realizowanych przez PGW Wody Polskie. W powyższym piśmie wskazano, że należy uwzględnić zadania realizowane przez PGW WP KZGW, rzgw oraz zarządy zlewni (zz). Termin wyznaczono do 18 listopada 2022 r.

(akta kontroli str. 175, 189-190)

21 listopada 2022 r.⁴⁹ w odpowiedzi na powyższe pismo z 4 listopada 2022 r. Dyrektor Departamentu Organizacyjnego w PGW WP KZGW przekazał informację jakie działania są podejmowane przez PGW WP na wypadek skażeń wód. Działania te zostały podzielone na 3 fazy postępowania, tj.:

- fazę zapobiegania, w której PGW WP KZGW opracuje i koordynuje plan gospodarowania wodami, utrzymuje i zapewnia dostęp do SIGW dla obszaru państwa oraz Hydroportalu; prowadzi kontrole gospodarowania wodami; realizuje zadania z zakresu zarządzania kryzysowego przekazywane przez ministra właściwego do spraw gospodarki wodnej. Rzgw biorą udział w opracowywaniu planu gospodarowania wodami; utrzymują i zapewniają dostęp do SIGW oraz Hydroportalu; współuczestniczą z wojewodami w zakresie opracowywania wojewódzkich planów zarządzania kryzysowego; prowadzą kontrole gospodarowania wodami. Zz wprowadzają dane do SIGW z obszaru zz; prowadzą ewidencję dotyczącą ilości i jakości wód; współpracują w zakresie prowadzenia kontroli gospodarowania wodami.
- fazę przygotowania, w której PGW WP KZGW odpowiada za: utrzymanie i zapewnienie dostępu do SIGW i Hydroportalu; realizację zadań z zakresu zarządzania kryzysowego przekazywanych przez ministra właściwego do spraw gospodarki wodnej. Rzgw odpowiadają za: prowadzenie, przetwarzanie i udostępnianie informacji o aktualnej sytuacji w administrowanym rejonie; utrzymanie i zapewnienie dostępu do SIGW i Hydroportalu. Zz odpowiadają za wprowadzanie danych do SIGW z obszaru zz; prowadzenie ewidencji dotyczącej ilości i jakości wód; współpracę w zakresie prowadzenia kontroli gospodarowania wodami.
- fazę reagowania, w której PGW WP KZGW koordynuje działania związane z pozyskiwaniem i przekazywaniem informacji o zaistniałym zagrożeniu; podejmuje decyzje o uruchomieniu całodobowego monitorowania sytuacji. Rzgw odpowiadają za: pozyskiwanie i bieżące przekazywanie informacji o zaistniałym zagrożeniu; przekazywanie informacji o zaistniałym zagrożeniu; przekazywanie informacji o zdarzeniu właściwym instytucjom, inspekcjom, strażom; zlecenie doraźnej kontroli gospodarowania wodami, o której mowa w ustawie Prawo wodne. Zz odpowiadają za: monitorowanie sytuacji w rejonie zdarzenia; współpracę z właściwymi organami zarządzania kryzysowego.

(akta kontroli str. 192-194)

W raporcie cząstkowym (rc) przygotowanym przez PGW WP KZGW dotyczącym zarządzania kryzysowego, w arkuszu „zagrożenie” nie wskazano zagrożenia dot. zanieczyszczenia rzek (szczegółowy opis w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”).

(akta kontroli str. 175, 192-194, 1122-1131, 1404-1405)

Procedury w zakresie planowania działalności w PGW WP i sporządzania sprawozdań z wykonania planu za rok poprzedni zostały ujęte w systemie kontroli

---

⁴⁹ Znak: KOD.274.3.2022

zarządczej PGW WP⁵⁰. Prezes PGW WP sporządził i przekazał do zatwierdzenia Ministrowi roczny plan działania PGW WP na 2021 r. i 2022 r. oraz sprawozdanie z działalności za 2021 r. zgodnie z art. 240 ust. 13-14 upw. Ponadto w 2021 r. i 2022 r. w PGW WP KZGW sporządzano kwartalne informacje dotyczące stopnia realizacji wyznaczonych celów i zadań. Jednostki terenowe PGW WP⁵¹ przygotowywały wkłady do ww. planów działania i sprawozdań z działalności PGW WP w ramach właściwości pionów⁵² określonych w statucie PGW WP⁵³.

(akta kontroli str. 483-493, 1270-1295)

Prezes PGW WP 17 grudnia 2021 r. opracował i zatwierdził procedurę kontroli wewnętrznej w PGW WP⁵⁴. W okresie od 1 lipca 2021 r. do 31 grudnia 2022 r. zaplanowano do realizacji 9⁵⁵ kontroli w jednostkach organizacyjnych PGW WP. W ww. okresie zrealizowano 10⁵⁶ kontroli planowych, 10⁵⁷ kontroli doraźnych oraz 5⁵⁸ postępowań wyjaśniających. W okresie od 1 lipca 2021 r. do 31 grudnia 2022 r. PGW WP KZGW przeprowadził w RZGW w Gliwicach, RZGW w Szczecinie i w RZGW we Wrocławiu po 1 kontroli doraźnej dotyczącej wydawania przez jednostki PGW WP pozwoleń wodnoprawnych⁵⁹.

(akta kontroli str. 347-349, 1236-1238)

W PGW WP opracowano procedurę przyjmowania i rozpatrywania skarg⁶⁰. Na podstawie § 54 ust. 6 załącznika nr 2 do regulaminu organizacyjnego PGW WP KZGW⁶¹ prowadzenie rejestru skarg, wniosków i petycji a także ich rozpatrywanie powierzono Wydziałowi ds. Koordynacji Skarg i Wniosków w Departamencie Kontroli i Audytu Wewnętrznego PGW WP KZGW. W okresie od 1 lipca 2021 r. do 15 listopada 2022 r. do PGW WP KZGW wpłynęło 117⁶² skarg na działalność jednostek organizacyjnych PGW WP, z tego 20 objęto szczegółowym badaniem⁶³. W przypadku 1 skargi⁶⁴ skarżąca nie została zawiadomiona o przekazaniu skargi z PGW WP KZGW do RZGW we Wrocławiu. W przypadku 1 skargi⁶⁵ skarżący nie został zawiadomiony o niezakończonym terminie sprawy w terminie. W przypadku 1 skargi⁶⁶ skarżąca została ponownie zawiadomiona o niezakończonym terminie sprawy 13 dni po terminie wyznaczonym w pierwszym zawiadomieniu o niezakończonym terminie sprawy w

⁵⁰ Zarządzenie nr 38/2019 Prezesa Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie z dnia 14 sierpnia 2019 r. w sprawie wprowadzenia Procedury „System kontroli zarządczej w Państwowym Gospodarstwie Wodnym Wody Polskie”.

⁵¹ Regionalne zarządy gospodarowania wodami, zarządy zlewni i nadzory wodne.

⁵² Tj. 5 pionów: ochrony przed powodzią i suszą, usług wodnych, zarządzania środowiskiem wodnym, organizacyjnym i ekonomicznym.

⁵³ Dz. U. z 2017 r. poz. 2506.

⁵⁴ Zarządzenie nr 81/2021 Prezesa Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie z dnia 17 grudnia 2021 r. w sprawie wprowadzenia Procedury Kontroli Wewnętrznej w Państwowym Gospodarstwie Wodnym Wody Polskie. Zarządzenie weszło w życie z dniem 1 stycznia 2022 r.

⁵⁵ 3 kontrole w 2021 r. i 6 w 2022 r.

⁵⁶ 4 kontrole w 2021 r. (w tym 1 zaplanowana do zrealizowania w II kwartale 2021 r.) i 6 w 2022 r.

⁵⁷ 3 kontrole w 2021 r. i 7 w 2022 r.

⁵⁸ W 2021 r.

⁵⁹ Sposób wydawania przez jednostki PGW WP pozwoleń wodnoprawnych pod kątem zgodności z ustaleniami planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza oraz planu zarządzania ryzykiem powodziowym.

⁶⁰ Zarządzenie nr 35/2019 Prezesa Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie z dnia 1 sierpnia 2019 r. w sprawie wprowadzenia Procedury przyjmowania i rozpatrywania skarg powszechnych, wniosków i petycji w Państwowym Gospodarstwie Wodnym Wody Polskie, dalej: procedury przyjmowania i rozpatrywania skarg.

⁶¹ Zarządzenie nr 59/2021 Prezesa Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie z dnia 28 września 2021 r. w sprawie regulaminu organizacyjnego Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie.

⁶² Tj. 43 w 2021 r. i 74 w 2022 r. (do 15 listopada).

⁶³ Zastosowano dobór losowy.

⁶⁴ Tj. KKS.062.37.2022.

⁶⁵ Tj. KZH.061.1.2022.

⁶⁶ Tj. KUM.061.2.2022.

terminie. W przypadku 3 skarg⁶⁷ w zawiadomieniu o sposobie załatwienia skargi nie zawarto pouczenia o treści art. 239 k.p.a., ponadto w przypadku 1 skargi⁶⁸ została ona przekazana do rozpatrzenia jednostce, na działalność której ww. skarga wpłynęła (szczegółowy opis w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”).

(akta kontroli str. 347-349, 480-493, 494-537, 546-583, 1239)

4. W okresie od 1 lipca 2021 r. do 31 lipca 2022 r. do PGW WP KZGW wpłynęły 33⁶⁹ zgłoszenia dotyczące złego stanu wód, w tym 2⁷⁰ dotyczyły wprowadzenia ścieków do Odry lub jej dopływów bez zgody wodnoprawnej, 2⁷¹ dotyczyły zgłoszeń innych zanieczyszczeń wód Odry, 11⁷² dotyczyło innych zanieczyszczeń wód dopływów Odry, 18⁷³ dotyczyły złego stanu rzek innych niż Odra i jej dopływy. Na podstawie ww. zgłoszeń przeprowadzono 3⁷⁴ wizje terenowe i wszczęto 2⁷⁵ kontrole. W pozostałych 28 przypadkach przekazano sprawy do rozpoznania właściwym miejscowo jednostkom PGW WP w celu podjęcia działań.

(akta kontroli str. 10-15, 538-539, 1347)

5. W latach 2021-2022 w PGW WP KZGW zgodnie z art. 330 upw prowadzono SIGW o którym mowa w art. 329 ust. 2 pkt 11 ww. ustawy oraz opracowano procedury zbierania, przechowywania, przetwarzania i udostępniania zgromadzonych danych. Rejestr pozwoleń wodnoprawnych i pozwoleń zintegrowanych dotyczących rzeki Odry i jej dopływów nie zawierał na dzień 24 grudnia 2022 r.⁷⁶ wszystkich decyzji wydanych przez PGW WP od 1 stycznia 2018 r. oraz wszystkich danych historycznych, tj. wytworzonych przed 1 stycznia 2018 r., ponieważ jak oświadczyła Kierownik Wydziału SIGW, starostowie i marszałkowie nie przekazywali wszystkich decyzji do rzgw, co zostało szerzej opisane w obszarze 2 wystąpienia. Prezes PGW WP, nie zapewnił pozyskania od starostów i marszałków województw pełnych danych o pozostających w obrocie prawnym, po 1 stycznia 2018 r., pozwoleń zintegrowanych i wodnoprawnych na odprowadzanie ścieków do wód wydanych przez te organy (szczegółowy opis w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”).

W związku z niekompletną bazą SIGW projekt IIaPGW został opracowany w oparciu o niepełne dane dotyczące liczby wszystkich urządzeń wodnych, w tym wylotach oraz pozwoleń wodnoprawnych na wprowadzanie ścieków do wód rzeki Odry i jej dopływów (szczegółowy opis w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”).

(akta kontroli str. 1172-1179, 179-180, 1296-1302, 1303-1304, 1364-1386)

W sprawie współpracy PGW WP z organami Inspekcji Ochrony Środowiska przed zdarzeniem na Odrze w lipcu i w sierpniu 2022 r. w zakresie wyboru jednostek do kontroli w celu przeciwdziałania dublowania podejmowanych działań przez PGW WP i organy Inspekcji oraz wymiany informacji pomiędzy PGW WP i organami Inspekcji niezbędnych dla przeprowadzenia kontroli gospodarowania wodami w tym np.: informacji o stwierdzonych naruszeniach, o nielegalnych wylotach, Prezes PGW WP wyjaśnił, że „(...) Uregulowania wprowadzone przez ustawodawcę w ustawie z 2017 r. Prawo wodne, nadały uprawnienia WIOŚ do kontroli przestrzegania

⁶⁷ Tj. KKS.051.10.2021, KZH.061.1.2022 i KUM.061.13.2022.

⁶⁸ Tj. KKS.062.40.2022.

⁶⁹ Tj. 9 w 2021 r. i 24 w 2022 r.

⁷⁰ Tj. w 2021 r.

⁷¹ Tj. w 2022 r.

⁷² Tj. 6 w 2021 r. i 5 w 2022 r.

⁷³ Tj. 1 w 2021 r. i 17 w 2022 r.

⁷⁴ Tj. 2 w 2021 r. i 1 w 2022 r.

⁷⁵ Tj. 2 w 2022 r. przez RZGW w Warszawie.

⁷⁶ Protokół oględzin z 24 grudnia 2022 r.

warunków w wydanych decyzjach na podstawie ustawy, w zakresie ochrony wód przed zanieczyszczeniami (art. 335 ust. 5 pkt 1), co stwarza możliwość wystąpienia zbiegu postępowań kontrolnych w tych samych sprawach. Wymiana informacji pomiędzy organami kontrolnymi zawsze występowała i występuje nadal. Początkowo głównie w ramach współdziałania w zakresie wymiany dokumentów, o którym mowa w art. 342 ust. 2 pkt 3 ustawy Prawo wodne. Niejednokrotnie miała również nieformalny charakter. Zainicjowana została współpraca oparta na zawieranych między RZGW a WIOŚ porozumieniach, które mają na celu ustalenie i uszczegółowienie zasad współpracy w zakresie czynności kontrolnych realizowanych przez te jednostki. Wymiana informacji pomiędzy pracownikami PGW Wody Polskie i Inspektoratów Ochrony Środowiska dotyczących tych samych jednostek administracyjnych, pozwalała uniknąć dublowania terminów odejimowanych działań kontrolnych w stosunku do jednego kontrolowanego podmiotu i umożliwiała wzajemne korzystanie z ustaleń dokonanych podczas kontroli w celu wnikliwego i kompleksowego poznania problemu i właściwej oceny skali ewentualnego zagrożenia dla środowiska.”.

(akta kontroli str. 1416-1428)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Projekt IIaPGW został opracowany na podstawie niepełnych danych dotyczących liczby wszystkich urządzeń wodnych (wylotów ścieków lub wód opadowych i roztopowych) oraz pozwoleń zintegrowanych i wodnoprawnych na wprowadzanie ścieków do wód Odry i jej dopływów, co było niezgodne z art. 318 ust. 1 pkt 10 lit. c upw, stanowiącym, że plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza zawiera m.in. informacje dotyczące pozwoleń wodnoprawnych udzielonych na wprowadzanie ścieków do wód wraz z informacją dotyczącą wyjątków od wymogu posiadania pozwolenia wodnoprawnego oraz odniesieniem się do rejestru pozwoleń wodnoprawnych zawartych w systemie informacyjnym gospodarowania wodami.

Według stanu na dzień 18 stycznia 2023 r. SIGW nie zawiera pełnych danych w zakresie liczby pozwoleń zintegrowanych i wodnoprawnych na wprowadzanie ścieków do wód powierzchniowych. W konsekwencji pozyskanie informacji o pozwoleniach wodnoprawnych możliwe było wyłącznie poprzez ręczne wyszukiwanie przez pracowników KGZW, rzgw i zz poszczególnych wyników.

(akta kontroli str. 1296-1302, 1303-1304)

Prezes PGW WP wyjaśnił, że „Prace zapewniające kompletność danych dotyczących wprowadzania ścieków do wód na obszarze rzeki Odry i jej dopływów na potrzeby sporządzenia IIaPGW zostały przeprowadzone w 2020 r. w ramach opracowania pn.: „Analiza znaczących oddziaływań antropogenicznych wraz z oceną ich wpływu na stan wód oraz ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych” zleconego przez PGW Wody Polskie KGZW. W ramach ww. opracowania weryfikowano i oceniono kompletność i poprawność danych dla każdego ze zbiorów danych wejściowych oraz przeprowadzono ocenę możliwości wiarygodnego uzupełnienia danych, ich ujednoczenia pod względem stosowanych jednostek. Prace te zostały wykonane m.in. na podstawie danych z Krajowego Rejestru Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń (E-PRTR), aktualizacji Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych, wykazów wielkości emisji i stężeń substancji oraz pogłębionych analiz presji wykonanych przez RZGW. Ponadto w ramach ww.

opracowania oszacowano ładunek wyjściowy w profilu zamykającym zlewnie JCWP na podstawie wyników Państwowego Monitoringu Środowiska oraz przypisano presje antropogeniczne wskaźnikowi (tzw. markerowi), gdyż niektóre wskaźniki są specyficzne do konkretnej presji antropogenicznej. Zastosowane rozwiązanie – określenie markerów i zestawienie ich z danym typem presji antropogenicznych – dało możliwość dodatkowej identyfikacji źródła presji antropogenicznych.”.

(akta kontroli str. 1364-1386)

Działania Prezesa PGW WP podjęte w celu pozyskania danych niezbędnych do rzetelnego opracowania IIaPGW były niewystarczające, gdyż przeprowadzone analizy nie objęły swym zakresem wszystkich wydanych pozwoleń wodnoprawnych. Wobec powyższego opisane postępowanie uniemożliwiało ustalenie maksymalnej, wynikającej z wydanych pozwoleń wodnoprawnych, ilości ścieków możliwej do wprowadzenia do rzeki Odry i jej dopływów.

2. Prezes PGW WP, nie zapewnił pozyskania od starostów i marszałków województw pełnych danych o pozostających w obrocie prawnym, po 1 stycznia 2018 r., pozwoleniach zintegrowanych i wodnoprawnych na odprowadzanie ścieków do wód wydanych przez te organy. W konsekwencji tego SIGW nie zawierał informacji o wszystkich wydanych pozwoleniach dotyczących wprowadzania ścieków lub wód opadowych i roztopowych do Odry, jej dopływów.

Według stanu na 24 listopada 2022 r. SIGW nie zawierał wszystkich decyzji wydanych przez PGW WP od 1 stycznia 2018 r. oraz nie zawierał wszystkich pozwoleń wodnoprawnych wytworzonych przed 1 stycznia 2018 r. szczególnie w zakresie obszaru nadzorowanego przez RZGW Gliwice.

(akta kontroli str. 169-174)

Prezes PGW WP wyjaśnił, że „[...] PGW Wody Polskie przejęły wskazaną w ustawie dokumentację i dokonały jej migracji do SIGW. Nie miały jednakże ani rzeczywistej, ani prawnej możliwości weryfikacji kompletności wydanych przez marszałków lub starostów pozwoleń wodnoprawnych. Należy przy tym podkreślić, że obowiązek przekazywania danych był w ustawie jednoznacznie przypisany organom administracji publicznej, a w przepisach przejściowych do ustawy Prawo wodne z 2017 roku ustawodawca nie przewidział jakiegokolwiek mechanizmu weryfikacji przez PGW Wody Polskie tego, czy organy administracji publicznej zobligowane w art. 155 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne do przekazywania nieodpłatnie danych do zasilania katastru wodnego, wywiązywały się z tego obowiązku.”.

(akta kontroli str. 1122-1131)

Dyrektor DUW w PGW WP KZGW wyjaśniła, że „[...] Dotychczas, tzn. do czasu powołania w 2018 r. PGW Wody Polskie urządzenia te nie były poddane tak szerokiemu sprawdzeniu i weryfikacji, skutkiem czego są rozproszone i często trudne do ustalenia dane administracyjne, których często nie posiadają poprzednicy prawni PGW Wody Polskie w tym zakresie (wójtowie, starostowie, Marszałkowie). Materiałem wyjściowym są dane z „systemu informacyjnego gospodarowania wodami” i wizje terenowe naszych pracowników. Należy wskazać, że dane w tym zakresie podlegają stalej/ trwającej weryfikacji, a przyczyną braku informacji mogą być czynniki wymienione w odpowiedzi na wcześniejsze pytania, tj. zalegalizowanie urządzenia z mocy ustawy, nie przekazanie danych do katastru wodnego (przed 2018 r.), mimo ustawowego obowiązku przez organy do tego właściwe przed wejściem ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne [...]”.

(akta kontroli str. 263)

Były Prezes zeznał, że „[...] Sprawy przekazywania pozwoleń wodnoprawnych regulowały przepisy przejściowe ustawy – Prawo wodne. W przepisach tych podmioty wydające pozwolenia wodnoprawne były zobowiązane do ich przekazania. Nie wszystkie podmioty przekazały powyższe w pełnym zakresie. Rozmowy w tym zakresie były prowadzone na poziomie RZGW. Poruszałem ten temat na osobistych spotkaniach z marszałkami oraz z likwidatorami majątku. Jednostki terenowe oraz prezes PGW WP nie mieli narzędzi w celu wyegzekwowania od marszałków i starostów pozwoleń wodnoprawnych. Często zadziałała tu zła wola i interes polityczny, dlatego PGW WP nie posiada pełnej wiedzy w zakresie pozwoleń wodnoprawnych wydanych przez marszałków oraz starostów.

(akta kontroli str. 1223-1231)

Brak skutecznych działań w celu pozyskania ww. pozwoleń należy uznać za postępowanie nierzetelne

3. W PGW WP KZGW do 15 listopada 2022 r. nie opracowano wytycznych dla jednostek odpowiedzialnych za wydawanie pozwoleń wodnoprawnych w zakresie weryfikacji przesłanek określonych w § 12 ust. 3 rozporządzenia Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 12 lipca 2019 r. w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego oraz warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu do wód lub do ziemi ścieków, a także przy odprowadzaniu wód opadowych lub roztopowych do wód lub do urządzeń wodnych⁷⁷, tj. jeżeli nie można spełnić warunków, o których mowa w ust. 1 pkt 2, a zastosowanie dostępnych technik i technologii oczyszczania ścieków oraz zmiana w procesie produkcji są niemożliwe lub ekonomicznie nieuzasadnione, można dopuścić wzrost sumarycznego stężenia chlorków i siarczanów do wartości większej niż 1000 mg/l, poniżej miejsca wprowadzania ścieków lub wód, o których mowa w ust. 1, o ile nie spowoduje to szkód w środowisku wodnym i nie utrudni korzystania z wód przez innych użytkowników, wskazanych przez wnioskodawców w operatach wodnoprawnych.

(akta kontroli str. 1335-1361, 1362-1363)

Dyrektor DUW w PGW WP KZGW wyjaśniła, że „Nie jest możliwe stworzenie jednolitych wytycznych umożliwiających weryfikację działań, które spowodowałyby szkody w środowisku wodnym i nie utrudniłyby korzystania z wód przez innych użytkowników [...]. Pozwolenia wydawane są przez przeszkolonych i wykwalifikowanych pracowników PGW WP. Nie zostały wydane wytyczne. Każda jednolita część wód powierzchniowych jest inna i wymaga odrębnego podejścia. W każdym przypadku kompleksowo analizowana jest cała przedstawiona dokumentacja pod kątem ubiegania się o pozwolenie wodnoprawne i co za tym idzie analizowane są informacje dotyczące jcwp, których dotyczy planowane ustalone we wniosku o pozwolenie korzystanie. Każdorazowo podmiot wnioskujący wzywany jest do uzupełnienia wniosku i szczegółowego wyjaśnienia powodów, dlaczego w przypadku jego zamierzonego korzystania z wód, nie jest możliwe spełnienie warunków określonych w § 12 ust.1 ww. rozporządzenia.”.

(akta kontroli str. 1362-1363)

Prezes PGW WP wyjaśnił, że: „Organy Wód Polskich przed wydaniem decyzji udzielającej pozwolenia wodnoprawnego są zobligowane do oceny czy zastosowane odstępstwa, o którym mowa w § 12 ust. 3 rozporządzenia, nie będzie naruszać ustaleń planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza oraz innych dokumentów wymienionych w art. 396 ust. 1 pkt 1-7 Prawa

⁷⁷ Dz. U. 2019 poz. 1311.

wodnego, a także czy nie będzie powodować szkód. (...) Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej PGW WP wystosował do regionalnych zarządów gospodarki wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie oraz zarządów zlewni (...), odpowiednie pismo (...) dotyczące rozważań oraz działań jakie powinni podjąć w celu weryfikacji możliwości zastosowania § 12 ust. 3 rozporządzenia przy wydawaniu pozwolenia wodnoprawnego”.

Pismem z 15 listopada 2022 r. do rzgw i zarządów zlewni Prezes PGW WP KZGW polecił, aby dokonując oceny zasadności i dopuszczalności zastosowania § 12 ust. 3 ww. rozporządzenia wziąć pod uwagę przede wszystkim skutki środowiskowe i społeczno-gospodarcze mogące wystąpić na skutek skumulowanego zrzutu chlorków i siarczanów powyżej 1500 mg/l oraz oddziaływania na innych użytkowników wód, a nie jedynie na sytuację ekonomiczną zakładu. Prezes PGW WP wskazał, że analiza powinna uwzględniać stan jednolitej części wód powierzchniowych do której będą wprowadzane ścieki lub wody pochodzące z odwodnienia zakładów górniczych oraz dane z monitoringu wód pochodzące z Państwowego Monitoringu Środowiska. W przypadkach, gdy nastąpi ryzyko ewentualnego wystąpienia szkód Prezes PGW WP polecił organom wydającym pozwolenia wodnoprawne rozważenie przesłanki odmowy udzielenia pozwolenia na podstawie art. 399 ust. 1 pkt 1 ustawy – Prawo wodne, w szczególności gdy w sąsiedztwie znajdują się podmioty posiadające pozwolenia wodnoprawne w ww. zakresie.

(akta kontroli str. 1335-1361)

Niewydanie do 15 listopada 2022 r. wytycznych w zakresie działań jakie powinny zostać podjęte w celu weryfikacji możliwości zastosowania § 12 ust. 3 ww. rozporządzenia przy wydawaniu pozwoleń wodnoprawnych przez organy PGW WP, stwarzało ryzyko niejednolitego postępowania tych organów w zakresie oceny możliwości zastosowania ww. przepisu, a także takiego procedowania ww. wniosków, aby przesłanka „niespowodowania szkód w środowisku wodnym i nieutrudniania korzystania z wód przez innych użytkowników” była spełniona. Wbrew stanowisku Dyrektora DUW w PGW WP KZGW wydanie tych wytycznych było możliwe, o czym świadczy skierowanie przez Prezesa PGW WP pisma z 15 listopada 2022 r. do rzgw i zarządów zlewni. Niewydanie tych wytycznych do 15 listopada 2022 r. należy uznać za postępowanie nierzetelne.

4. Prezes PGW WP nie opracował i nie przekazał Ministrowi procedur działań na wypadek zanieczyszczenia/skażenia wód rzek na etapie opracowywania PZK Ministerstwa – dla działu administracji rządowej – gospodarka wodna oraz na etapie przekazania rc.

Na etapie opracowania PZK MI – dla działu administracji rządowej – gospodarka wodna w 2021 r. PGW WP, jako jednostka biorąca udział w opracowaniu ww. planu nie opracowała i nie przekazała procedur działania w sytuacji skażenia wód w rzekach.

Prezes PGW WP wyjaśnił, że „Przystępując do uczestnictwa w opracowywaniu aktualizacji Planu Zarządzania Kryzysowego Ministerstwa Infrastruktury, Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie dokonało analizy dokumentu, ze szczególnym uwzględnieniem matrycy ryzyka, zawierającej ocenę ryzyka zagrożeń mogących spowodować wystąpienie sytuacji kryzysowych, które identyfikowane były przez Rządowe Centrum Bezpieczeństwa na podstawie raportów cząstkowych do Raportu o zagrożeniach bezpieczeństwa narodowego. Zgromadzone w przedmiotowym dokumencie dane uwzględniały również zagrożenia, które w ostatnich latach były tematem posiedzeń Rządowego Zespołu Zarządzania Kryzysowego. Projekt

Krajowego Planu Zarządzania Kryzysowego zawierający matrycę ryzyka, przekazano w dniu 30.12.2022 r. Z przeprowadzonej analizy dokumentu wynikało, że zagrożenie dotyczące skażenia wód, nie zostało zidentyfikowane jako mogące wystąpić na terenie kraju, tym bardziej, że do tej pory, podobna sytuacja kryzysowa nie miała miejsca na terenie Polski. Wskazane, natomiast w matrycy ryzyko zagrożenia skażenia chemicznego na lądzie, zostało sklasyfikowane jako rzadkie i niosące małe skutki dla bezpieczeństwa narodowego.”.

Dopiero 21 listopada 2022 r. w odpowiedzi na pismo z 4 listopada 2022 r. Ministerstwa Infrastruktury, PGW WP przekazało propozycję działań na wypadek skażeń wód.

Ponadto PGW WP KZGW w arkuszu „zagrożenie” w raporcie cząstkowym dotyczącym zarządzania kryzysowego, nie wskazał zagrożenia dotyczącego wystąpienia sytuacji zagrożenia ekologicznego na rzekach bądź zanieczyszczenia wód w rzekach.

Prezes PGW WP wyjaśnił, że „Przygotowując w KZGW raport cząstkowy odnoszono się do zagrożeń, które wcześniej występowały lub mogły wystąpić z dużym prawdopodobieństwem. W związku z tym, iż w posiadanych „danych historycznych” stanowiących jeden z arkuszy, brak było informacji o wcześniejszym wystąpieniu podobnego zagrożenia dotyczącego zanieczyszczenia wód na terenie Polski, nie stwierdzono przesłanek do zamieszczenia przedmiotowego zagrożenia w arkuszu „zagrożenie”.”

5. PGW WP KZGW nie zwróciło się do organów Inspekcji Ochrony Środowiska (IOŚ) o „dane historyczne” dotyczące zanieczyszczeń rzek, pomimo że organy IOŚ gromadzą takie dane m.in. w związku z realizacją zadań związanych z przeciwdziałaniem poważnym awariom oraz sprawowaniem nadzoru nad usuwaniem ich skutków.

Prezes PGW WP wyjaśnił: „Z przeprowadzonej analizy dokumentu (tj. aktualizacji Planu Zarządzania Kryzysowego Ministerstwa Infrastruktury – przypis kontrolera) wynikało, że zagrożenie dotyczące zanieczyszczenia rzek, nie zostało zidentyfikowane jako mogące wystąpić na terenie kraju, tym bardziej, że podobnego zdarzenia nie odnotowano wcześniej jako sytuacji kryzysowej na terenie Polski. Biorąc powyższe pod uwagę, nie uznano za zasadne występowanie do Inspekcji Ochrony Środowiska z wnioskiem o dane historyczne w przedmiotowej sprawie.”.

(akta kontroli str. 175, 192-194, 1122-1131, 1404-1405)

Opisane wyżej postępowanie należy uznać za nierzetelne.

6. W przypadku 6 spośród 20 skarg objętych szczegółowym badaniem wystąpiły nieprawidłowości w trakcie ich załatwiania. I tak:

- w przypadku 1 skargi⁷⁸ skarżąca nie została zawiadomiona o przekazaniu skargi z PGW WP KZGW do RZGW we Wrocławiu, co było niezgodne z art. 232 § 3 k.p.a. Skarga została przekazana do RZGW we Wrocławiu w dniu jej wpływu do PGW WP KZGW tj. 6 września 2022 r.

Prezes PGW WP wyjaśnił m.in., że skarga, znak: KKS.062.37.2022, „[...] wpłynęła do KZGW PGW WP na adres: sekretariat.kk@wody.gov.pl. Przyczyną nieprzekazania zawiadomienia do Skarżącej było przeoczenie pracownika.”.

(akta kontroli str. 494-537)

---

⁷⁸ KKS.062.37.2022.

- w przypadku 1 skargi⁷⁹ skarżący nie został zawiadomiony o niezakończonym załatwieniu sprawy w terminie, co było niezgodne z art. 36 § 1 k.p.a. i § 5 ust. 14 Procedury przyjmowania i rozpatrywania skarg.

W dniu 18 maja 2022 r. do PGW WP KZGW wpłynęła skarga na działalność RZGW w Szczecinie. Zawiadomienie o załatwieniu sprawy zostało wysłane do skarżącego 5 września 2022 r., tj. 110 dni od daty wpływu skargi do PGW WP KZGW, tj. 80 dni po terminie jej załatwienia. Zgodnie z § 5 ust. 14 Procedury przyjmowania i rozpatrywania skarg w PGW WP, w razie niezakończonym załatwieniu skargi w terminie stosuje się przepisy art. 36-38 k.p.a. Zgodnie z art. 36 § 1 k.p.a. o każdym przypadku niezakończonym załatwieniu sprawy w terminie organ administracji publicznej jest obowiązany zawiadomić strony, podając przyczyny zwłoki, wskazując nowy termin załatwienia sprawy oraz pouczając o prawie do wniesienia ponaglenia.

Prezes PGW WP KZGW wyjaśnił, że „[...] W dniu 21 lipca 2022 r. do Skarżącego wysłana została wiadomość e-mail informująca, iż sprawa jest aktualnie procedowana oraz analizowane są dokumenty zgromadzone w sprawie.”.

(akta kontroli str. 494-537)

- w przypadku 1 skargi⁸⁰ zawiadomienie o niezakończonym załatwieniu sprawy w terminie zostało przesłane skarżącej 13 dni po terminie załatwienia sprawy wyznaczonym w pierwszym zawiadomieniu o niezakończonym załatwieniu sprawy w terminie, co było niezgodne art. 36 § 1 k.p.a. Pismem z 29 kwietnia 2022 r. (znak: KUM.061.2.2022.MZ) wysłanym 2 maja 2022 r. skarżąca została zawiadomiona o tym, że sprawa nie mogła zostać załatwiona w terminie określonym w art. 35 k.p.a., w związku z tym wyznaczono nowy termin na jej załatwienie tj. 25 maja 2022 r. Pismem z 3 czerwca 2022 r. (znak: KUM.061.2.2022.MZ), wysłanym 7 czerwca 2022 r., tj. 13 dni po upływie terminu wskazanym w piśmie z 29 kwietnia 2022 r., ponownie zawiadomiono skarżącą o tym, że sprawa nie zostanie załatwiona w terminie wskazanym w piśmie z 29 kwietnia 2022 r. oraz ponownie wyznaczono nowy termin jej załatwienia, tj. 25 czerwca 2022 r.

Prezes PGW WP KZGW wyjaśnił, że „Niedochowanie terminu wynikającego z art. 237 § 1 k.p.a. wynikało z konieczności prowadzenia szczegółowego ustalania odnośnie do zagadnień wskazanych w skardze oraz analizy przekazanych przez jednostki terenowe informacji.”.

(akta kontroli str. 494-537)

- w przypadku 3 skarg⁸¹ w zawiadomieniach o sposobie załatwienia skarg nie zawarto pouczenia o treści art. 239 k.p.a., co było niezgodne z art. 238 § 1 k.p.a.

Prezes PGW WP KZGW wyjaśnił, że w przypadku sprawy KKS.051.10.2021 „[...] przyczyną [...] było przeoczenie pracownika sporządzającego zawiadomienie], w przypadku sprawy KZH.061.1.2022 [(...) była to informacja dla Skarżącego], a w przypadku sprawy KUM.061.13.2022 „[...] Pismo nie było procedowane jako skarga, wobec czego nie zastosowano art. 239 k.p.a. czy art. 238 § 1 k.p.a.”.

⁷⁹ KZH.061.1.2022.

⁸⁰ Tj. KUM.061.2.2022.

⁸¹ Tj. KKS.051.10.2021, KZH.061.1.2022 i KUM.061.13.2022.

Wszystkie ww. skargi znajdowały się w rejestrze skarg, a więc brak pouczenia skarżących o treści art. 239 k.p.a. w przesłanych zawiadomieniach informujących o sposobie ich rozpatrzenia było postępowaniem niezgodnym z art. 238 § 1 k.p.a.

(akta kontroli str. 494-537)

- w przypadku 1 skargi⁸² została ona przekazana do rozpatrzenia RZGW w Gliwicach, mimo że dotyczyła ona działalności dyrektora tej jednostki. Postępowanie to było niezgodne z § 5 ust. 3 i 7 Procedury przyjmowania i rozpatrywania skarg oraz art. 232 k.p.a. Ponadto PGW WP KZGW nie zawiadomiło skarżącego o załatwieniu sprawy, co było niezgodne z art. 237 § 3 k.p.a.

W dniu 27 czerwca 2022 r. do PGW WP KZGW wpłynęła skarga⁸³ na działalność dyrektora RZGW w Gliwicach w zakresie nierozpoznania złożonej w dniu 26 stycznia 2022 r. petycji. W dniu 30 czerwca 2022 r. starszy specjalista w Wydziale ds. Koordynacji Skarg i Wniosków w PGW WP KZGW skierował do Zarządu Zlewni w Katowicach drogą mailową prośbę o udzielenie odpowiedzi skarżącemu. W dniu 12 lipca 2022 r. dyrektor RZGW w Gliwicach zawiadomił skarżącego o załatwieniu sprawy (znak: GL.ZPU.2.062.4.2022.KS/10248).

Prezes PGW WP wyjaśnił, że „[...] Przedmiotowa Skarga została przekazana celem rozpatrzenia do ZZ w Katowicach, ponieważ uznano, iż ten organ będzie właściwy do wyjaśnienia przyczyn nieotrzymania przez Skarżącego odpowiedzi.”. W ocenie NIK błędnie wskazano organ właściwy do rozpatrzenia skargi. Skarga dotyczyła działalności Dyrektora RZGW w Gliwicach, zatem organem właściwym do jej rozpatrzenia był Prezes PGW WP, który powinien również zawiadomić skarżącą o załatwieniu skargi.

(akta kontroli str. 494-537)

OCENA CZĄSTKOWA

NIK ocenia negatywnie przygotowanie PGW WP do przeciwdziałania zagrożeniom związanym z jakością wód rzek.

W PGW WP KZGW nie zostały opracowane i przekazane Ministrowi procedury działań na wypadek zanieczyszczenia/skażenia wód rzek na etapie przygotowania dokumentów dotyczących zarządzania kryzysowego. Prezes PGW WP nie opracował i nie przekazał Ministrowi takich procedur zarówno na etapie opracowywania Planu Zarządzania Kryzysowego Ministerstwa – dla działu administracji rządowej – gospodarka wodna jak i na etapie przekazania raportu cząstkowego.

Przygotowany w PGW WP KZGW projekt IIaPGW na obszarze dorzecza Odry, został zgodnie z przepisami ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne⁸⁴ poddany opiniowaniu, uzgodnieniom i konsultacjom społecznym. W sytuacjach stwierdzenia zagrożenia osiągnięcia celów środowiskowych wprowadzono do niego działania uzupełniające, o których mowa w art. 324 ust. 4 upw, oraz zapewniono opracowanie pt. „Analiza znaczących oddziaływań antropogenicznych wraz z oceną ich wpływu na stan wód oraz oceną ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych”. Jednak w związku z niekompletną bazą SIGW projekt IIaPGW został opracowany w oparciu o niepełne dane dotyczące liczby urządzeń wodnych, w tym wylotów, oraz pozwoleń zintegrowanych i wodnoprawnych na prowadzenie ścieków do wód rzeki

⁸² Tj. KKS.062.40.2022.

⁸³ Wiadomość mailowa na adres prezes@wody.gov.pl.

⁸⁴ Dz. U. z 2022 r. poz. 2625, ze zm.; Dalej: „upw”.

Odry i jej dopływów. W konsekwencji nie było możliwe dokonanie rzetelnej oceny maksymalnej ani faktycznej ilości zrzutów ścieków do rzeki Odry i jej dopływów.

Prezes PGW WP nie doprowadził do pozyskania od starostów i marszałków województw pełnych danych o pozostających w obrocie prawnym, po 1 stycznia 2018 r., pozwoleniach wodnoprawnych i pozwoleniach zintegrowanych określających warunki odprowadzanie ścieków do Odry. W konsekwencji SIGW nie zawierał informacji o wszystkich wydanych pozwoleniach w tym zakresie, co utrudniało właściwą realizację zadań związanych z gospodarowaniem wodami przez jednostki PGW WP. Mimo że w PGW WP KZGW opracowano procedurę przyjmowania i rozpatrywania skarg wystąpiły przypadki nieinformowania stron o przekazaniu skargi lub niezakończonym w wyznaczonym terminie, a także niepouczenia stron o treści art. 239 k.p.a., a w jednym przypadku, wbrew regulacji zawartej w art. 232 k.p.a. skarga została przekazana do rozpatrzenia jednostce, na działalność której została złożona.

OBSZAR

2. Działania podjęte w sytuacji wystąpienia w 2022 r. zagrożenia związanego z jakością wód rzeki Odry

Opis stanu faktycznego

17 marca 2022 r. Centrum Operacyjne Ochrony Przeciwpowodziowej (COOP) RZGW w Gliwicach przekazało mailowo informację o śniętych rybach w VI sekcji Kanału Gliwickiego do wiadomości COOP w PGW WP KZGW. Wiadomość mailowa zawierała informację o poinformowaniu telefonicznie COOP RZGW w Gliwicach przez kierownika służby w Łabędach o wizycie patrolu Policji, w związku ze zgłoszeniem o śniętych rybach otrzymanym od mieszkańca dzielnicy Łabędy. „Z relacji kierownika wynikało, że liczba ryb jest bardzo niewielka, natomiast woda na pierwszy rzut oka nie zawiera żadnego zanieczyszczenia.” Jednak COOP RZGW w Gliwicach niezwłocznie powiadomił telefonicznie inspektorów dyżurnych WIOŚ w Katowicach, którzy „(...) ze względu na niewielką skalę pomoru i brak oczywistych przesłanek do stwierdzenia zanieczyszczenia wody (...), zdecydowali o niewszczytnaniu postępowania.

1 kwietnia 2022 r. COOP w PGW WP KZGW otrzymało mailowo od COOP w Gliwicach opis chronologicznie uporządkowanych ostatnich wydarzeń dotyczący zanieczyszczenia i śniętych ryb w Kanale Gliwickim, które wystąpiło w okresie 17 marca 2022 r. – 1 kwietnia 2022 r.

(akta kontroli str. 721-724)

6 maja 2022 r. została sporządzona notatka dla Prezesa PGW WP przez RZGW w Gliwicach, dotycząca sytuacji śnięcia ryb i zanieczyszczeniach w Kanale Gliwickim oraz podjętych działaniach przez RZGW w Gliwicach, w okresie od 17 marca do 4 maja 2022 r. 27 maja 2022 r. notatka została zaktualizowana za okres do 23 maja 2022 r. 26 sierpnia 2022 r. Dyrektor RZGW w Gliwicach przesłał mailowo zaktualizowaną (ostatnie zdarzenie z 16 lipca 2022 r.) notatkę do Prezesa PGW WP.

(akta kontroli str. 1048-1050)

29 lipca 2022 r. główny specjalista w Departamencie Komunikacji i Edukacji Wodnej, Wydziału Komunikacji Wewnętrznej i Promocji w PGW WP KZGW przesłał mailowo informację uzyskaną telefonicznie od wędkarza, że „na Odrze od Kostrzyna, w dół rzeki w stronę Wrocławia, (...) „okręg Wrocław Oława” zauważył dużo śniętych ryb, duże osobniki, według niego w odcinkach służowych jest najwięcej tych śniętych ryb (...)” poinformował także o tym RZGW we Wrocławiu. Tego samego dnia, w odpowiedzi ww. pracownik PGW WP KZGW uzyskał informację od pracownika

RZGW we Wrocławiu: „Znamy sprawę. Działamy i neutralizujemy potencjalną sytuację kryzysową. Współpracujemy w tym zakresie z PZW czy WIOS.”.

(akta kontroli str. 721-724)

1 sierpnia 2022 r. COOP RZGW we Wrocławiu przekazało do COOP w PGW WP KZGW informację mailowo, że „[...] Na stopniu Oława śnięte ryby zostały odłowione przez pracowników obiektu i czekają na utylizację.”. Na prośbę kierownika COOP w PGW WP KZGW informacja została uzupełniona o notatkę (wraz ze zdjęciami, umową z Polskim Związkiem Wędkarskim (PZW)) eksperta z ZZ we Wrocławiu z sytuacji na Stopniu Wodnym w Oławie (za okres 27 lipca – 1 sierpnia 2022 r.). W notatce wskazano m.in., że 31 lipca 2022 r. „[...] Zebranych zostało około 200 worków [1 worek to 20-25kg] śniętych ryb. Śnięte ryby pojawiają się w dalszym ciągu. Ryby (w mniejszej skali) są odławiane także w dniu dzisiejszym tj. 01.08.2022 r. [...]”. Informacja została przekazana w PGW WP KZGW do Departamentu Komunikacji i Edukacji Wodnej, Zastępcy i Dyrektora Departamentu Ochrony przed Powodzią i Suszą, Kierownika Wydziału Gospodarowania Mieniem Skarbu Państwa i Kontroli Gospodarowania Wodami.

(akta kontroli str. 1048-1050)

Prezes Polskiego Związku Wędkarskiego w zakresie prośby o przekazanie śladów rewizyjnych wskazujących na informowanie PGW WP KZGW lub prezesa PGW WP przez członków PZW o śnięciu ryb na rzece Odrze i Kanale Gliwickim wyjaśnił: „[...] jednostki terenowe – Okręgi Polskiego Związku Wędkarskiego nie powiadamiały PGW WP KZGW lub Prezesa PGW WP o zaistniałym zjawisku. Zgodnie z metodyką działań oraz z zapisami zawartych umów, były bezpośrednio powiadamiane organy odpowiedzialne za ochronę środowiska tj. Wojewódzkie Inspektoraty Ochrony Środowiska oraz podmioty pełniące funkcję właściciela tj. Regionalne Zarządy Gospodarki Wodnej PGW WP.”.

(akta kontroli str. 1004-1005)

PGW WP KZGW nie posiadało dokumentów w zakresie uzyskania informacji o śnięciu ryb w Odrze, skali zjawiska, podjętych działaniach przez pracowników PGW WP KZGW oraz wydanych poleceniach w okresie od 2 sierpnia do 11 sierpnia 2022 r.

(akta kontroli str.1204-1213)

W zakresie działań podejmowanych przez pracowników PGW WP KZGW oraz braku ich dokumentowania w okresie od 2 sierpnia do 11 sierpnia 2022 r. były Prezes PGW WP zeznał: „Nie potrafię odpowiedzieć na to pytanie ze względu na to, że w pewnym okresie udałem się w teren. Za sporządzanie notatek w tym zakresie obowiązane były inne osoby (jeśli uznaliby za słuszne sporządzenie ich). Nie wiem czy i dlaczego nie były sporządzane takie notatki. W sytuacji kryzysowej nie było ważne sporządzanie dokumentów, a działanie, w tym zebranie martwych ryb, aby zapobiec wtórnemu zakażeniu wody. Wszyscy koncentrowali się na pracy operacyjnej. Dopiero po wyczyszczeniu rzeki należało wyjaśnić sprawę. Dyrektorzy RZGW, ZZ i pracownicy NW znajdowali się w terenie, w związku z tym ciężko mówić tu o podejściu biurowym do sprawy. W późniejszym czasie dyrektorzy mieli obowiązek raportowania o ilości śniętych ryb. Nie wiem czy moja prośba została przekazana z Biura Prezesa lub innej komórki KZGW. W tak dynamicznej sytuacji mało kto myślał o pisemności działań.”.

Były Prezes PGW WP w sprawie terminu powzięcia informacji i skali zjawiska śnięcia ryb w Odrze zeznał: „Pierwsze śnięcia zaczęły się na Kanale Gliwickim od

marca 2022 r. Zdarzenia na Kanale Gliwickim oraz rzece Odrze miały charakter powtarzający się, z przerwami. Na początku sierpnia (być może był to 1 sierpnia ale nie pamiętam dokładnej daty) Dyrektor RZGW we Wrocławiu (p. Przybylski) zadzwonił do mnie i poinformował mnie, że 27 i 28 lipca 2022 r. na służbie w Oławie zaobserwowano dużą ilość śniętych ryb. Został o tym fakcie poinformowany przez kierownika stopnia wodnego. Poinformował również, że ryb jest dużo (tony śniętych ryb), podjął współpracę z PZW i na chwilę obecną ryby są zbierane. Należy nadmienić, że w takich sytuacjach (śnięcia organizmów żywych w ekosystemie wodnym) w pierwszej kolejności należy skupić się na usunięciu martwych organizmów z wody by uniknąć wtórnego zakażenia. Dyrektor RZGW poinformował również, że RZGW ma podpisaną umowę z PZW, z której wynika, że PZW jest zobowiązane do usunięcia śniętych ryb oraz ich utylizacji. Poinformował mnie również, że o sytuacji został poinformowany WIOŚ w dniu 27 sierpnia (mailem przez kierownika stopnia wodnego), a następnie prawdopodobnie przez dyrektora Zarządu Zlewni we Wrocławiu oficjalnie. O fakcie została poinformowana również Policja.

Był to okres, w którym mieliśmy do czynienia z suszą hydrologiczną w czasie której zdarzają się śnięcia ryb np. na zbiorniku w Nieliszu, na rzece Ner oraz w innych miejscach Polski. W takiej sytuacji (bardzo trudnych warunków hydrologicznych na rzekach) takie sytuacje mogły się zdarzać i się zdarzały. Takie sytuacje mogły się zdarzać ze względu na przyduchę, lub przy niskich stanach wody mało istotny czynnik mógł wywoływać śnięcia. To mogło wywoływać niepokój ze względu na dużą liczbę śniętych ryb lecz należy zwrócić uwagę, że po zebraniu tych ryb, nie nastąpił w tych okolicach dalszy pomór, więc pracownicy PGW WP mieli prawo domniemywać, że zdarzenie to miało charakter incydentalny, ale ze względu na skalę było zjawiskiem niepokojącym. Nikt tak naprawdę nie przewidywał, że będzie to proces długotrwały i będzie miał charakter długotrwały na rzece Odrze, mając na względzie sytuację na Kanale Gliwickim. Zjawiska te łączą się ze sobą.

Prosiłem dyrektora RZGW we Wrocławiu, żeby przekazywał informację jeśli sytuacja by się powtarzała oraz nasilała. Poinformował mnie, że ryby zostały usunięte i na chwilę obecną nic się nie dzieje. Rozmawialiśmy z dyrektorem RZGW we Wrocławiu wielokrotnie. Prosiłem, żeby przesłał umowę z PZW oraz poprosiłem prezesa Wronę o weryfikację umowy – czy faktycznie PZW jest zobowiązane do zbierania i utylizacji ryb. Nie pamiętam jaką informację zwrotną otrzymałem od Prezesa Wrony. Poleciłem, żeby pracownicy PGW WP nie zostawiali z tym PZW samych, a udzielali pomocy i wsparcia przy zbieraniu ryb. Dodatkowo poprosiłem o sprawdzenie czy o zdarzeniu na pewno została powiadomiona Policja oraz żeby był w stałym kontakcie z WIOŚ we Wrocławiu. Dyrektor RZGW we Wrocławiu poinformował, że WIOŚ pobrał już próbki i czeka na wyniki. Poleciłem, żeby teren był monitorowany czy nie ma dalszych negatywnych sytuacji. Wszystkie polecenia wydawałem ustnie ze względu na to, że znajdowałem się bardzo często w podróżach. Potem przejął sprawę Prezes Woś oraz Prezes Wrona.

Uznałem, że to zjawisko nie ma skali wcześniej spotykanej kilka dni później, w chwili kiedy zaczęły się pojawiać śnięcia w okolicach Głogowa oraz pojawiać się na następnych odcinkach Odry (poniżej Oławy i Głogowa).”

(akta kontroli str. 1223-1224)

Specjalista w COOP w PGW WP KZGW w zakresie powzięcia informacji o śnięciu ryb w Odrze wyjaśniła: „[...] Nie mieliśmy świadomości o skali zagrożenia. [...]. Dopiero 10 sierpnia 2022 r. dowiedzieliśmy się o skali zjawiska, doszły nas informacje z RZGW i z mediów, został stworzony raport doraźny kryzysowy. [...]”

(akta kontroli str. 629)

Zastępca Dyrektora Departamentu Ochrony przed Powodzią i Suszą PGW WP KZGW w zakresie powzięcia informacji o śnięciu ryb w Odrze oraz skali zjawiska wyjaśnił: „O śnięciu ryb w rzece Odrze dowiedziałem się 1 sierpnia 2022 r. od pracowników RZGW we Wrocławiu za pośrednictwem COOP KZGW. Pracownicy COOP we Wrocławiu zostali zobowiązani mailowo przez Panią Kierownik [...]**) do poszerzenia informacji na temat skali, podjętych działań i komu zostały przekazane informacje o śnięciu ryb. Z przekazanych przez COOP we Wrocławiu informacji z Oławy z dnia 27 lipca 2022 r. nie wynikała skala zagrożenia, jak również w późniejszych dniach nie były do Departamentu Ochrony przed Powodzią i Suszą KZGW przekazywane informacje o powadze sytuacji i masowym śnięciu ryb w rzece Odrze. O powadze sytuacji oraz tym, że to nie jest jedno z wielu śnięć ryb jakie miały miejsce do tej pory dowiedziałem się 10 sierpnia 2022 r. z maila (o godz. 10:13 przesłany do COOP KZGW) przesłanego [...] z COOP w Szczecinie. [...]”.

(akta kontroli str. 631)

Dyrektor DUW w PGW WP KZGW w zakresie powzięcia informacji o śnięciu ryb w Odrze oraz skali zjawiska wyjaśnił: „O śnięciu ryb w rzece Odrze dowiedziałam się w trakcie rozmowy telefonicznej około 28/29 lipca 2022 r. w miejscowości Lipki z pracownikiem z RZGW we Wrocławiu, którego nazwiska nie pamiętam. Zdarzenie ustąpiło około 28 lipca 2022 r. Czekaliśmy na wyniki badań wody wykonywanych przez WIOŚ, który został zawiadomiony, a które są kluczowe do podejmowania dalszych działań. Zakładaliśmy, że była to przyducha. Masowe śnięcia zaczęły się około 11 sierpnia 2022 r. zaczęliśmy działać w systemie kryzysowym. Nie pamiętam kto przekazał mi tę informację i w jaki sposób. Pracownicy w terenie byli zobowiązani do informowania Departamentu o bieżącej sytuacji telefonicznie. Pracownicy dzwonili do Departamentu i przekazywali bieżące informacje. Wiązaliśmy całą sytuację z warunkami pogodowymi i niskimi stanami wody.”.

(akta kontroli str. 633)

Dyrektor Departamentu Rybactwa PGW WP KZGW w zakresie powzięcia informacji o śnięciu ryb w Odrze oraz skali zjawiska wyjaśnił: „Wiadomości otrzymywałem drogą mailową od dyrektorów RZGW we Wrocławiu i Gliwicach w dniach 28-29 lipca 2022 r. Uzyskane informacje przekazywałem Prezesowi Dacy ustnie lub jeśli był poza siedzibą KZGW przekazywałem telefonicznie. Nie pamiętam kiedy to miało miejsce. Nie przekazywałem otrzymanych maili, a jedynie informacje do czasu odwołania ze stanowiska (po pojawieniu się informacji o odwołaniu przez Premiera, kontakt był słabszy). O masowej skali zjawiska śnięcia ryb w rzece Odrze dowiedziałem się około 17 sierpnia 2022 r. Dla mnie każda ilość śniętych ryb była zjawiskiem niepożądanym, ale sytuacja stała się alarmująca na przełomie lipca i sierpnia 2022 r. W dniu 12 sierpnia 2022 r. rozmawiałem dwukrotnie z prezesem Dacą.”.

(akta kontroli str. 1232)

Prezes PGW WP w zakresie powzięcia informacji o śnięciu ryb w Odrze oraz skali zjawiska wyjaśnił: „W dniach od 1 do 12 sierpnia 2022 r. przebywałem na urlopie. Informacje dotyczące śnięcia ryb w rzece Odrze przekazał mi telefonicznie ówczesny Prezes PGW WP w dniu 12 sierpnia 2022 roku. Informację o skali zjawiska śnięcia ryb w Odrze były przekazywane podczas odpraw z dyrektorami RZGW, które odbywały się od 13 sierpnia 2022 r. [...]”.

(akta kontroli str. 1219)

Zastępca Prezesa PGW WP ds. Usług Wodnych w zakresie powzięcia informacji o śnięciu ryb w Odrze oraz skali zjawiska wyjaśnił: „W dniu 1 sierpnia 2022 r. i od

12 do 16 sierpnia 2022 r. przebywałem na urlopie. W dniu 16 sierpnia 2022 r., otrzymałem telefonicznie polecenie od ówczesnego Zastępcy Prezesa PGW Wody Polskie ds. Ochrony Przed Powodzią i Suszą, dotyczące natychmiastowego przerwania urlopu i powrotu do pracy ze względu na zaistniałą sytuację na rzece Odrze. Od dnia 17 sierpnia 2022 r. byłem w pracy. Informacje o skali zjawiska śnięcia ryb w Odrze były przekazywane podczas codziennych odpraw z Dyrektorami RZGW, w których brałem udział od 17 sierpnia 2022 r. [...]”.

(akta kontroli str. 1235A)

Kierownik Wydziału ds. Obronnych i Zarządzania Kryzysowego Departamentu Organizacyjnego PGW WP KZGW w zakresie powzięcia informacji o śnięciu ryb w Odrze wyjaśnił: „Po powrocie z urlopu [urlop pomiędzy 6 sierpnia, a 21 sierpnia 2022 r. – przypis kontrolera] dowiedziałem się o sytuacji kryzysowej na Odrze. Nie pamiętam kto mnie o tym poinformował ale w tamtym okresie wszyscy o tym rozmawiali. Nie otrzymałem takiej informacji w okresie od 1 do 8 sierpnia 2022 r.”.

(akta kontroli str. 1051-1053)

Rzecznik prasowy PGW WP w zakresie powzięcia informacji o śnięciu ryb w Odrze oraz skali zjawiska wyjaśnił: „O śniętych rybach na Odrze dowiedziałam się w pierwszym tygodniu sierpnia (najprawdopodobniej około 3 sierpnia 2022 r.), ponieważ znajdowałam się wcześniej na zwolnieniu lekarskim. Nie wiedzieliśmy na pewno o skali zjawiska. W tym okresie dowiedział się o całej sytuacji również Prezes PGW WP. O skali zjawiska dowiedziałam się w trakcie konferencji w GIOŚ w dniu 10 sierpnia 2022 r. Potwierdzenie miało miejsce w trakcie wizji terenowej w dniu 11 sierpnia 2022 r. w Cigacicach, w której brałam udział wraz z Prezesem Dacą.”.

(akta kontroli str. 1071)

W zakresie działań podjętych w celu potwierdzenia informacji oraz skali zjawiska były Prezes PGW WP zeznał: „Každy urzędnik ma obowiązek informowania przełożonych i jest odpowiedzialny za przekazanie informacji zgodnie ze stanem rzeczywistym. Odpowiada za to stanowiskiem oraz karnie, żeby informacje były wiarygodne, prawdziwe i sprawdzone. Dyrektor RZGW w Gliwicach i we Wrocławiu zostali zobowiązani do przedłożenia notatek w tym zakresie jakie działania zostały podjęte. Notatki na pewno zostały przekazane.”.

W zakresie przekazania informacji do MI o śnięciu ryb w rzece Odrze, były Prezes PGW WP zeznał: „Miałem zasadę o informowaniu przełożonego Marka Gróbarczyka o wszystkich niepokojących sytuacjach mających miejsce w PGW WP. Wszystkie negatywne zjawiska mogły nieść implikacje polityczne. 1 sierpnia 2022 r. telefonicznie poinformowałem o śnięciach ryb na rzece Odrze Pana Marka Gróbarczyka. Nigdy z takich rozmów nie sporządzałem notatek. W trakcie informowania Ministra Gróbarczyka znajdowałem się w podróży. Notatki były sporządzane z oficjalnych spotkań. Nie informowałem o sytuacji Ministra Adamczyka, ponieważ nie było takiego zwyczaju. Kogo poinformować o sytuacji decydował Minister Gróbarczyk.”.

W zakresie wydanych poleceń w okresie 1-12 sierpnia 2022 r. były Prezes PGW WP zeznał: „Podąłem polecenia dyrektorom RZGW w Gliwicach, Wrocławiu i Szczecinie (nie wydawałem RZGW w Bydgoszczy i Poznaniu) oraz Prezesowi Wronie i Wosiowi. Część poleceń była wydawana przez [...] dyrektor Biura Prezesa. Polecenia dotyczyły głównie raportowania i na bieżąco była omawiana sytuacja. Nie pamiętam dokładnie jakie polecenia wydawałem. W tamtym czasie myśleliśmy, że doszło do gigantycznego skażenia. W związku z powyższym uważaliśmy, że za kwestię odnalezienia sprawcy były odpowiedzialne WIOŚ, Policja i prokuratura.

Dyrektorowi [...] RZGW we Wrocławiu zleciłem wykonanie przeglądu pozwoleń wodnoprawnych w zakresie terenu Oławy i terenów przyległych, wiedząc, że niedługo pojawią się w tym zakresie pytania Policji i służb chcących wyjaśnić sprawę skażenia.”.

W zakresie ustalenia roli PGW WP w sztabach kryzysowych, w których brał udział były Prezes PGW WP zeznał: „Zawsze w takich sytuacjach rola PGW WP jest pomocnicza przy usuwaniu śniętych ryb, monitorowaniu i raportowaniu o swoich działaniach. W sztabie kryzysowym w Gorzowie Wielkopolskim brał udział również wojewoda zachodniopomorski. Uświadomiło mu to skalę zjawiska oraz ułatwiło współpracę z PGW WP oraz koordynację służb. Pracownicy PGW WP wspomagali sprzętem oraz zbierali śnięte ryby.”.

(akta kontroli str. 1223-1224)

10 sierpnia 2022 r. do COOP w PGW WP KZGW wpłynęło zapytanie Rządowego Centrum Bezpieczeństwa (RCB) przesłane przez dyżurnego Zespołu Monitorowania Zagrożeń Biura Zarządzania Kryzysowego Ministerstwa Infrastruktury dotyczące sytuacji na Odrze. W odpowiedzi COOP w PGW WP KZGW przekazało m.in.: informację o śnięciu ryb na stopniu wodnym w Oławie w dniach 26-27 lipca 2022 r. oraz w kolejnych „[...]” miejscowościach: Cigacice, Bytom Odrzański, Krosno Odrzańskie, Słubice, Kostrzyn nad Odrą. Pracownicy Wód Polskich od momentu pojawienia się pierwszych informacji o zanieczyszczeniu prowadzą wizje terenowe i monitorują Odrę pod kątem pojawiania się śniętych ryb, a także pozostają w kontakcie z WIOS.”.

(akta kontroli str. 1048-1050)

11 sierpnia 2022 r. Zastępca Prezesa PGW WP odbył spotkanie z dyrektorem RZGW w Gliwicach w celu omówienia działań na Odrze prowadzonych przez RZGW w Gliwicach. 12 sierpnia 2022 r. Zastępca Prezesa PGW WP ds. Organizacyjnych i Ekonomicznych wzięła udział w spotkaniu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji (MSWiA) dotyczącym aktualnej sytuacji na rzece Odrze. Tego samego dnia ustalenia w zakresie raportowania o sytuacji na rzece Odrze przekazała w trakcie spotkania z dyrektorami RZGW w Gliwicach, Wrocławiu i Szczecinie.

(akta kontroli str. 1054-1056)

12 sierpnia 2022 r. Zastępca Dyrektora Departamentu Gospodarki Wodnej i Żeglugi Śródlądowej (DGWiŻŚ) w MI przekazała mailem do COOP w PGW WP KZGW, prośbę Dyrektora Biura Zarządzania Kryzysowego (BZK) w MI o przekazywanie codziennych informacji o sytuacji w rzece Odrze. W tym samym dniu do PGW WP KZGW wpłynęły informacje od RZGW w Gliwicach (o zdarzeniach od 17 marca 2022 r. w przypadku Kanału Gliwickiego), Wrocławiu (o sytuacji od 26 lipca 2022 r. na stopniu wodnym w Oławie) oraz Szczecinie (od 10 sierpnia 2022 r. w okolicach Kostrzyna nad Odrą), ze wskazaniem dotychczas podjętych działań, współpracy z wioś, Wojewódzkim Centrum Zarządzania Kryzysowego w Szczecinie, Policją, Państwową Strażą Pożarną (PSP), dzierżawcami oraz PZW. Tego samego dnia asystentka Prezesa PGW WP przekazała mailowo prośbę do dyrektorów RZGW w Gliwicach, Wrocławiu i Szczecinie o przesyłanie do COOP w PGW WP KZGW codziennie do godz. 9:00 informacji w zakresie wskazanym przez Dyrektora BZK MI. Od 13 sierpnia 2022 r. pracownicy Departamentu Ochrony przed Powodzią i Suszą PGW WP KZGW przekazywali Raport dobowy z sytuacji na rzece Odrze do Centrum Zarządzania Kryzysowego (CZK) MI oraz RCB. W raportach przedstawiono informację o wykonanych w ciągu ostatniej doby działaniach z podziałem na RZGW w Gliwicach, Wrocławiu, Szczecinie oraz o planowanych na najbliższą dobę działaniach m.in. w zakresie zbierania śniętych ryb. Raporty były

sporządzane do dnia 11 października 2022 r., a następnie od 5 listopada do 24 listopada 2022 r. Od 8 listopada 2022 r. raporty były przekazywane przez pracowników Wydziału ds. Obronnych i Zarządzania Kryzysowego Departamentu Organizacyjnego PGW WP KZGW.

W okresie 13-24 sierpnia 2022 r. odbywały się codziennie odprawy w związku z sytuacją na rzece Odrze oraz innymi zgłaszanymi przypadkami. Z powyżej wskazanych odpraw sporządzane były notatki służbowe akceptowane przez Zastępcę Prezesa PGW WP ds. Ochrony przed Powodzią i Suszą (w późniejszym okresie p.o. Prezesa PGW WP). Z notatek wynikało, że w trakcie spotkań omawiano sytuację w poszczególnych RZGW, w których doszło do śnięcia ryb, podjętych działaniach oraz współdziałaniu z innymi organami.

Począwszy od 11 sierpnia 2022 r. w raportach dziennych w pkt. 1.4 pracownicy Wydziału ds. Obronnych i Zarządzania Kryzysowego w PGW WP KZGW umieszczali informację o aktualnej sytuacji m.in. na rzece Odrze. Zawierały one informacje z podziałem na poszczególne rzgw, m.in. o: obserwacji śniętych ryb, podejmowanych działaniach, wynikach uzyskanych badań, ustawionych zaporach tymczasowych, zebranych rybach. Ww. raporty były sporządzane na podstawie Informacji o sytuacji hydrologiczno-meteorologicznej w Polsce sporządzanych przez COOP w PGW WP KZGW na podstawie informacji cząstkowych przekazywanych przez COOP poszczególnych rzgw. Raporty dobowe były przekazywane m.in.: do CZK MI oraz prezesa PGW WP

(akta kontroli str. 626-628, 1048-1053)

W PGW WP, do dnia zakończenia kontroli, obowiązywało zarządzenie nr 60/2021 Prezesa PGW WP z dnia 1 października 2021 r. w sprawie powołania Zespołu Zarządzania Kryzysowego oraz utworzenia Kryzysowego Punktu Kontaktowego w PGW WP. Zgodnie z § 1 ust. 2 ww. zarządzenia „Zespół Zarządzania Kryzysowego pełnił funkcję opiniodawczo-doradczą, właściwą w sprawach inicjowania i koordynowania działań podejmowanych w zakresie zarządzania kryzysowego w PGW WP.”. Do zadań ww. zespołu należało m.in. „wypracowywanie i rekomendowanie propozycji działań podejmowanych przez Prezesa PGW WP podczas występowania sytuacji kryzysowych.” (§ 1 ust. 3 pkt 1 ww. zarządzenia). Przewodniczącym ww. zespołu był prezes PGW WP (§ 2 pkt 1), do którego zadań należało m.in. zwoływanie posiedzeń ww. zespołu (§ 4 ust. 2 pkt 2). Zgodnie z § 5 ust. 1 ww. zarządzenia „Posiedzenia zespołu odbywają się stosownie do potrzeb lub obligatoryjnie, w przypadku zaistnienia w dziale administracji rządowej „gospodarka wodna” sytuacji kryzysowych, o których mowa w art. 3 pkt 1 ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym (Dz. U. 2020. 1856)”. Były prezes PGW WP do czasu odwołania ze stanowiska nie zwołał posiedzenia ZZK (szczegółowy opis w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”).

(akta kontroli str. 768-785)

19 sierpnia 2022 r. Prezes PGW WP powołał zarządzeniem nr 50/2022 Zespół ds. zarządzania kryzysowego w związku z sytuacją nadzwyczajną na rzece Odrze PGW WP, który od 20 sierpnia 2022 r. do 26 sierpnia w trakcie posiedzeń m.in.: wysłuchiwał relacji dyrektorów rzgw, oceniał współpracę z innymi jednostkami (PSP, Policją, PSR, sztabami kryzysowymi), ustalił sposób przepływu informacji.

(akta kontroli str. 635-712)

Były Prezes PGW WP zeznał: „[...] wydałem polecenia bieżących patroli i monitoringu z wykorzystaniem wszystkich ludzi i sprzętu. Pracownicy mieli obowiązek pomocy w odławianiu śniętych ryb, co sam widziałem w Cigacicach. Napowietrzanie nie miało w tamtym czasie żadnego znaczenia, ponieważ nie była

znana przyczyna. Mieliśmy informacje, że tlenu w rzece był nadmiar. Polecenia wydawałem ustnie. Nie wiem czy miało to też miejsce w sposób formalny na niższych szczeblach. Dyrektorzy RZGW wiedzą, że w sytuacjach kryzysowych ich głównym zadaniem jest monitoring.”

(akta kontroli str. 1223-1231)

PGW WP KZGW nie posiadało dokumentów wskazujących na niezwłoczne powiadomienie innych podmiotów o wystąpieniu śniętych ryb w Odrze, w tym organów IOŚ, jednostek PGW WP, PSP, Inspekcji Weterynaryjnej, Inspekcji Sanitarnej, Wojewodów oraz dzierżawców okręgów rybackich, a także regionalnych dyrekcji ochrony środowiska i Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, MI, Ministra Klimatu i Środowiska.

W notatce służbowej z 13 sierpnia 2022 r. z odprawy w związku z sytuacją na rzece Odrze wynika, że przedstawiciele PGW WP brali udział w spotkaniach zespołów Zarządzania Kryzysowego oraz w innych sztabach/naradach realizowanych przez MI oraz MSWiA.

(akta kontroli str. 626-628)

Zastępca prezesa PGW WP ds. Usług Wodnych wyjaśnił: „[...] Z polecenia Prezesa brałem udział w spotkaniach koordynacyjnych, zwoływanych przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Minister Klimatu i Środowiska Panią Annę Moskwę.”

(akta kontroli str. 1235A-B)

Były Prezes PGW WP zeznał: „Sytuacja na początku miała miejsce w RZGW we Wrocławiu. Dyrektor tamtejszego RZGW został zobowiązany do stałego kontaktu z miejscowym WIOŚ-iem. Próbkę zostały pobrane i oczekiwano na wyniki badań. Wystąpienie o wyniki należało do dyrektora RZGW. Byliśmy również w KZGW zainteresowani ich wynikami, ponieważ zjawisko rozprzestrzeniło się w dół rzeki, było domniemanie o gigantycznym skażeniu, które doprowadziło do skażenia rzeki. Byłem na bieżąco w kontakcie telefonicznym oraz na spotkaniach z (...) Głównym Inspektorem Środowiska oraz byłem informowany o wynikach badań. W późniejszym czasie występowaliśmy również pisemnie o wyniki badań. Pierwsze wyniki badań miejsca w okolicach Oławy pojawiły się 3 sierpnia. Wówczas WIOŚ pisemnie poinformował również GIOŚ oraz wojewódzki zespół zarządzania kryzysowego, RZGW oraz inne inspektoraty województwa. WIOŚ poinformował również media o skażeniu mezytylenem (substancją silnie trującą). Można było uznać to za prawdopodobną przyczynę śnięcia ryb. Należy również zauważyć, że WIOŚ jest organem zespolonym z wojewodą i zgodnie z ustawą o zarządzaniu kryzysowym oraz praktyką powinien zawiadomić wojewódzki zespół zarządzania kryzysowego oraz stamtąd powinien wyjść alert RCB oraz informacja do inspekcji sanitarnej, do straży pożarnej (ponieważ straż pożarna powinna się włączyć w zwalczanie skutków na podstawie ustawy o straży). Moim zdaniem wojewoda lub jego zastępca powinien zwołać sztab kryzysowy celem koordynacji służb. Takie sztaby miały miejsce w Gorzowie Wielkopolskim, w którym brałem udział. Wszystkie te służby brały w nim udział oraz dodatkowo samorządowcy i inne osoby łączące się zdalnie. Takie sztaby miały również miejsce w Szczecinie. Zgodnie z tymi procedurami zadziałał WIOŚ. Widziałem kopie pisma z 3 sierpnia 2022 r., które wysłał WIOŚ do GIOŚ, którym poinformował wojewódzki zespół zarządzania kryzysowego i inne jednostki o zaistniałej sytuacji. Należy domniemywać, że taka informacja poszła wcześniej, ale kiedy, nie wiem.

Wiodącą rolę w tej sytuacji miał GIOŚ, z którym byłem w stałym kontakcie. Nie kontaktowałem się z innymi służbami, żeby nie wprowadzać chaosu informacyjnego,

ponieważ w tym zakresie właściwy był wojewoda, aby koordynować przepływ informacji.”.

(akta kontroli str. 1223-1231)

PGW WP KZGW nie kontaktował się ze stroną niemiecką i czeską w związku z wystąpieniem śniecia ryb w Odrze. Prezes wyjaśnił, że z administracją niemiecką, tj. Urzędem Dróg Wodnych i Żeglugi Odra-Hawela w Eberswalde, a także ze służbami Landu Brandenburgia współpracował RZGW w Szczecinie. I tak: 10 sierpnia 2022 r. starosta powiatu Uckemark mailowo zwrócił się do RZGW w Szczecinie o zamknięcie jazu w Widuchowej. Jaz ten nie został całkowicie zamknięty z uwagi na możliwość całkowitego odcięcia tlenu na Odrze Zachodniej i doprowadzenie do większego śniecia ryb. 11 sierpnia 2022 r. strona niemiecka informowała mailowo o zamknięciu śluz żeglugowych łączących rz. Odre z kanałami niemieckimi. Kolejna wymiana informacji m.in. związanych z utrzymaniem szlaku żeglugowego była prowadzona telefonicznie. Sprawy przede wszystkim dotyczyły zamknięć żeglugi na poszczególnych odcinkach eksploatacyjnych granicznego odcinka rz. Odry związanych z rozstawianiem zapór przez Państwową Straż Pożarną, które miały na celu zatrzymanie spływu śniętych ryb w kierunku dolnego odcinka rz. Odry. Prezes PGW WP wyjaśnił również, że nie przekazywano informacji odpowiednim służbom w Republice Czeskiej z uwagi na brak możliwości przedostania się śniętych ryb Odrą w górę rzeki.

(akta kontroli str. 725-733)

11 sierpnia 2022 r. m.in. Dyrektor DZŚW w PGW WP KZGW otrzymał wiadomość mailową od kierownika wydziału 24 – Ochrona Przeciwpowodziowa Ministerstwa Rolnictwa, Środowiska i Ochrony Klimatu Landu Brandenburgii o potwierdzonym w dniu 9 sierpnia 2022 r. śnięciu ryb w rzece Odrze oraz o przekazaniu oficjalnego meldunku zgodnie z rozdzielnikiem ujętym w Planie Ostrzegawczo-Alarmowym Międzynarodowej Komisji Ochrony Odry przed Zanieczyszczeniem (MKOOpZ).

Dyrektor DZŚW w PGW WP KZGW będąc przewodniczącym grupy G1 (odpowiedzialnej za koordynację prac MKOOpZ związanych z wdrażaniem Ramowej Dyrektywy Wodnej), przekazał 12 sierpnia 2022 r. powyższą wiadomość mailem do Przewodniczącej Polskiej Delegacji w MKOOpZ wskazując, że zgłoszenie winno trafić do grupy roboczej G3 (zanieczyszczenia awaryjne). Dodatkowo powyższą wiadomość Dyrektor DZŚW w PGW WP KZGW przekazał dyrektorowi sekretariatu MKOOpZ oraz ówczesnemu Zastępcy GIOŚ.

(akta kontroli str. 1008-1017)

IOŚ przekazywała wyniki badań bezpośrednio do poszczególnych rzgw⁸⁵. Pismem z 19 sierpnia 2022 r.⁸⁶ Prezes PGW WP zwrócił się do Zastępcy GIOŚ powołując się na art. 342 upw o udostępnienie w trybie pilnym wyników przeprowadzonych badań próbek wody w Odrze w okresie od 27 lipca 2022 r. oraz o bieżące udostępnianie wyników próbek wody, które miały być pobierane przez kolejne dni. Ponadto poinformował, że PGW WP jest w trakcie podejmowania działań kontrolnych wobec podmiotów działających w dorzeczu Odry i w tej sytuacji wyniki przeprowadzonych przez IOŚ badań mogły mieć istotne znaczenie dla typowania tych podmiotów do kontroli jak i dla samych działań kontrolnych.

(akta kontroli str. 11, 23, 24-37)

---

⁸⁵ RZGW w Szczecinie otrzymał 10 sierpnia 2022 r. od Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w Zielonej Górze, komunikat w sprawie śniętych ryb w Odrze. RZGW w Gliwicach otrzymał od Inspekcji Ochrony Środowiska sprawozdania z wyników badań laboratoryjnych prób wody pobranych od 12 sierpnia 2022 r. do 13 sierpnia 2022 r.

⁸⁶ Znak: KU.0800.1.2022

Prezes PGW WP pismem z 4 listopada 2022 r.⁸⁷ poinformował p.o. GIOŚ odnośnie zwiększenia częstotliwości wykonywania badań na rzece Odrze i jej dopływach do 18 listopada 2022 r., „[...] ponieważ analizy wewnętrzne wykonywane na ich podstawie w korelacji z pozostałymi danymi gromadzonymi w Systemie Informacyjnym Gospodarowania wodami pozwalają na typowanie podmiotów do kontroli planowanych jak i tych doraźnych. Proszę także o udostępnienie listy podmiotów wyznaczonych do skontrolowania przez Państwa na podstawie już przeprowadzonych badań. Pozwoli to jednostkom PGW Wody Polskie na wyeliminowanie tych podmiotów ze swoich list i tym samym skontrolowaniu innych podmiotów pozostających w obszarze realizowanych badań rzeki Odry i jej dopływów. W związku z tym, że w PGW Wody Polskie trwają przygotowania planów kontroli na rok 2023, proszę również o współpracę w tym zakresie, tak by obie nasze organizacje mogły efektywniej zrealizować obowiązki kontrolne [...]”. Ponadto Prezes PGW WP w powyższym piśmie poinformował, że po analizie wyników badań zleconych przez GIOŚ, dyrektorzy zz, kierownicy obiektów hydrotechnicznych oraz nadzorów wodnych (nw) otrzymali „[...] polecenie wzmożonego monitorowania sytuacji na rzece Odrze i Kanale Gliwickim oraz przyległych zbiornikach.”

Pismami z 4 listopada 2022 r.⁸⁸ Dyrektorzy RZGW w Gliwicach, Wrocławiu i Szczecinie zwrócili się do wioś o niezwłoczne przekazywanie wyników badań wody wykonywanych w CLB GIOŚ do PGW WP RZGW (Gliwice, Wrocław, Szczecin) oraz o udostępnienie przygotowanej listy podmiotów wyznaczonych do skontrolowania przez wioś na podstawie wyników tych badań, co umożliwiłoby to jednostkom PGW WP na wyeliminowanie tych podmiotów ze swoich list i tym samym skontrolowanie innych podmiotów pozostających w obszarze realizowanych badań rzeki Odry i jej dopływów.

W odpowiedzi na powyższe pismo z 4 listopada 2022 r., p.o. Zastępca GIOŚ pismem z 30 grudnia 2022 r.⁸⁹ poinformował, że IOŚ nadal będzie realizować badanie wód Odry i Kanału Gliwickiego, z dotychczasową częstotliwością, tj. 2 razy w tygodniu. Ponadto poinformował, że w zakresie udostępnienia listy podmiotów wytypowanych do skontrolowania, w IOŚ proces planowania jest dwuetapowy: pierwszym etapem jest określenie przez GIOŚ wytycznych do planowania kontroli dla wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska a drugim etapem jest sporządzenie przez poszczególne wioś wykazu zakładów wytypowanych do kontroli. Wykazy zakładów wytypowanych do kontroli dla wszystkich wioś powinny być przekazane do GIOŚ do 31 stycznia 2023 r. i dopiero wtedy zostaną przekazane zbiorczo Prezesowi PGW WP.

(akta kontroli str. 294-301, 1145-1150)

Pismem z 3 listopada 2022 r.⁹⁰, Dyrektor DGWiŻŚ w MI przekazała Dyrektorowi Biura Prezesa PGW WP zestawienie wyników pomiarów próbek pobranych z Kanału Gliwickiego oraz rzeki Odry i jej dopływów za okres od 1 do 26 października 2022 r. przesłanych przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, jednocześnie zwracając się z prośbą o podjęcie stosowanych działań z uwagi na utrzymujące się podwyższone wartości przewodności elektrolitycznej świadczące o zasoleniu Odry i jej dopływów oraz wykonania w trybie pilnym przeglądu pozwoleń wodnoprawnych, w szczególności w zakresie wprowadzania ścieków do wód, w tym wprowadzania ścieków do urządzeń wodnych, pod kątem warunków ustalonych

⁸⁷ Znak: KBW.0800.142.2022

⁸⁸ 7 pism, w tym dwa: znak: GL.D.1.2022; znak: GL.D.2.2022 pozostałe pięć pism bez oznaczenia.

⁸⁹ Znak: DK-KKW.415.13.2022.

⁹⁰ Znak: znak: DGWiŻŚ-8.703.18.2022

w ww. pozwoleniach w zakresie wskaźników świadczących o zasoleniu wód. Ponadto w powyższym piśmie poproszono o przekazanie zestawienia zawierającego aktualne wyniki dotychczasowej weryfikacji formalno-prawnej nielegalnych wylotów służących do oprowadzania ścieków do Odry i jej dopływów z uwzględnieniem dat wykonania kontroli oraz aktualnym statusem sprawy.

(akta kontroli str. 21, 50-89)

W notatce służbowej z 7 listopada 2022 r. ze spotkania w PGW WP KZGW dotyczącego sytuacji na rzece Odrze stwierdzono, że w związku z przekazanymi wynikami badań próbek pobranych przez GIOŚ przy ww. piśmie z 3 listopada 2022 r. MI, Prezes PGW WP podjął decyzje o konieczności przeprowadzenia wizji w terenie od 5 listopada 2022 r. do 6 listopada 2022 r. Ponadto RZGW we Wrocławiu poinformował, że odbyło się spotkanie z przedstawicielami [...]*), „[...] RZGW we Wrocławiu nie wyraziło zgody na zwiększone zrzuty wód pokopalnianych, [...]*) będzie analizował sytuację celem podjęcia stosownych, bezpiecznych działań. RZGW we Wrocławiu w porozumieniu z WIOŚ we Wrocławiu przystąpi do wspólnej kontroli [...]*.” RZGW w Gliwicach w trakcie ww. spotkania poinformowało, że „[...] niskie/bardzo niskie przepływy powodują zatrzymanie alg w IV i V sekcji Kanału Gliwickiego. Na spotkaniu u Wojewody, które odbyło się w dniu 5.11., Dyrektor RZGW w Gliwicach poprosił o bieżące przesyłanie wyników badań próbek wody [...]”.

W dniach 5-6 listopad 2022 r. pracownicy RZGW we Wrocławiu, Gliwicach i Szczecinie dokonali wizji terenowych stanu rzeki Odry oraz Kanału Gliwickiego, polderu i zbiornika wchodzącego w skład ZPH Polder Buków i przekazali do PGW WP KZGW informacje, że nie zaobserwowano występowania oznak zanieczyszczenia wody oraz śniętych ryb.

(akta kontroli str. 293, 1145-1150)

Pismem z 8 listopada 2022 r., z up. Prezesa PGW WP Zastępcą Prezesa ds. Usług Wodnych polecił Dyrektorom RZGW: w Gliwicach, Wrocławiu i Szczecinie, przeprowadzenie przeglądu pozwoleń wodnoprawnych w zakresie wskaźników świadczących o zasoleniu wód, w terminie do końca 2022 r. jednocześnie prosząc o sukcesywne przekazywanie informacji o jego wynikach. Ponadto ustalił termin przekazania pierwszego zestawienia zawierającego informacje z przeprowadzonych przeglądów powyższych pozwoleń do 25 listopada 2022 r.

Prezes PGW WP zwracając się 8 listopada 2022 r. do dyrektorów RZGW w Gliwicach, Wrocławiu i w Szczecinie o wykonanie dodatkowego przeglądu pozwoleń wodnoprawnych, w zakresie wskaźników świadczących o zasoleniu wód nie zapewnił – w ramach nadzoru nad ww. jednostkami PGW WP – wydania wytycznych wskazujących na konieczność ustalenia w trakcie przeprowadzanych przeglądów czy poddane im pozwolenia wodnoprawne określają w sposób wystarczający warunki zapewniające możliwość oceny przez organy przeprowadzające kontrolę gospodarowania wodami czy korzystanie z wód nie powoduje wystąpienia szkód w środowisku wodnym bądź nie utrudnia korzystania z wód przez innych użytkowników (szczegółowy opis w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”).

Prezes PGW WP odnośnie przyczyn niezwrócenia się do Dyrektorów RZGW w Bydgoszczy oraz w Poznaniu w sprawie przeprowadzenia przeglądu pozwoleń wodnoprawnych wyjaśnił, że „[...] Dyrektor RZGW w Poznaniu jest właściwy do udzielania pozwoleń wodnoprawnych na obszarze działania regionu wodnego Warty, natomiast Dyrektor RZGW w Bydgoszczy jest właściwy do udzielania pozwoleń wodnoprawnych na obszarze działania regionu wodnego Noteci. Zgodnie z Oceną stanu jednolitych części wód rzek i zbiorników zaporowych w latach 2014-

2019 przeprowadzoną przez GIOŚ, parametr charakteryzujący poziom zasolenia (przewodność elektrolityczna właściwa w 200C) w JCWP „Warta od Noteci do ujścia” jest w bardzo dobrym stanie (klasa I). Zatem w kontekście zasolenia wód rzeki Odry, rzeka Warta, a tym samym wody rzeki Noteci mają wpływ na rozcieńczenie stężenia chloru. Potwierdza to również przebieg zdarzeń w regionie dolnej Odry, gdzie nie zaobserwowano takiego problemu jaki wystąpił w regionie górnej i środkowej Odry. W dolnym odcinku rzeki Odry nie występowały zjawiska powodujące zanieczyszczenie rzeki [...]”.

(akta kontroli str. 1194-1195)

Pismem z 2 grudnia 2022 r.⁹¹, Dyrektor DUW PGW WP KZGW przekazała Dyrektorowi DGWiŻŚ w MI pierwsze zestawienia:

- zawierające informacje z przeprowadzonych przeglądów pozwoleń wodnoprawnych według stanu do 25 listopada 2022 r. przez RZGW we Wrocławiu i RZGW Gliwice,
- zestawienie weryfikacji formalno-prawnej nielegalnych wylotów służących do odprowadzania ścieków do Odry i jej dopływów z uwzględnieniem dat wykonania kontroli oraz aktualnym statusem sprawy,
- zestawienie kontroli gospodarowania wodami Odry i jej dopływów.

Ponadto do powyższego pisma dołączono informację o działaniach prowadzonych w ramach weryfikacji formalno-prawnej urządzeń wodnych (wylotów) dla dorzecza rzeki Odry. Dyrektor DUW PGW WP KZGW wyjaśniła w powyższym piśmie, że „[...] zestawienie zawierające informacje o kontrolach gospodarowania wodami rzeki Odry i jej dopływów dotyczyły działań podejmowanych w trybie kontroli gospodarowania wodami. Natomiast działania weryfikacyjne wylotów prowadzone były poza trybem kontroli gospodarowania wodami, zgodnie z wydanymi przez KZGW wytycznymi.”

Z pierwszych zestawień zawierających informacje z przeprowadzonych przeglądów pozwoleń wodnoprawnych sporządzonych przez RZGW we Wrocławiu i Gliwicach wynikało, że przeglądem objęto w RZGW we Wrocławiu 36 pozwoleń, a w RZGW w Gliwicach 21 pozwoleń wodnoprawnych. Ww. zestawienia nie zawierały wszystkich danych, określonych w przesłanej przez PGW WP KZGW tabeli „Przegląd pozwoleń 11_2022”.

Zastępca Prezesa PGW WP oświadczył, że „Z uwagi na liczbę spraw i materiałów wymagających analiz (w związku z wszczętymi i prowadzonymi przeglądami), jak również liczbę innych wniosków o wydanie pozwoleń wodnoprawnych, które muszą procedować działy i wydziały zgód wodnoprawnych na obszarze działania RZGW we Wrocławiu, nie wszystkie postępowania dotyczące przeglądów zostały zakończone.(...) Na dzień dzisiejszy (tj. 17 stycznia 2023 r. – przypis kontrolera) stan realizacji przeglądów nie zmienił się tzn., że przeglądy dla których kolumny nie są wypełnione (nie zawierają informacji), nie zostały zakończone i są w toku.”.

Odnosnie do RZGW Gliwice Zastępca Prezesa PGW WP oświadczył, że „RZGW Gliwice przystąpiło do przeglądów pozwoleń wodnoprawnych natychmiast po otrzymaniu polecenia Prezesa Wód Polskich w piśmie z dnia 8 listopada 2022 r. (...) jednakże należy zaznaczyć, że jest to proces czasochłonny i długoterminowy.”.

W sprawie RZGW w Szczecinie Zastępca Prezesa PGW WP oświadczył, że „W dniu 6 grudnia 2022 r. Dyrektor RZGW w Szczecinie PGW Wody Polskie pismem znak: SZ.RUZ.0800.8.58.2022.LK w odpowiedzi na pismo Prezesa poinformował, że

⁹¹ Znak: KUZ.4215.1.2022

wydał jedną decyzję, w której udzielono pozwolenie wodnoprawne [...]*) na usługi wodne: wprowadzenie do wód rzeki Regalicy ścieków przemysłowych, stanowiących mieszaninę ścieków bytowych z obiektu zakładu oraz ścieków przemysłowych wprowadzanych do urządzeń kanalizacyjnych zakładu z terenu magazynu kwasu siarkowego w Szczecinie [...]*), położonego w granicach portu morskiego [...].” oraz „[...] Dyrektor Zarządu Zlewni w Szczecinie wszczął dwa postępowania dotyczące przeglądu pozwolenia wodnoprawnego w zakresie wskaźników świadczących o zasoleniu wód rzeki Odry i jej dopływów [...].”

(akta kontroli str. 22, 302-304, 1185-1189)

RZGW we Wrocławiu, Gliwicach i Szczecinie nie zakończyły przeglądów pozwoleń wodnoprawnych w terminie do końca 2022 r. wskazanym przez Prezesa PGW WP, a Prezes PGW WP nie wyegzekwował wykonania swojego polecenie we wskazanym terminie (szczegółowy opis w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”).

(akta kontroli str. 22, 302-304, 1185-1189)

Prezes PGW WP odnośnie niezakończenia przeglądu pozwoleń wodnoprawnych do końca 2022 r. wyjaśnił, że „[...] polecenie dokonania dodatkowego przeglądu pozwoleń wodnoprawnych, w zakresie wprowadzania ścieków do wód rzeki Odry, pod kątem warunków ustalonych w przedmiotowych pozwoleniach wodnoprawnych w zakresie wskaźników świadczących o zasoleniu wód, a więc na obszarze działania RZGW w Gliwicach, we Wrocławiu i w Szczecinie, podyktowane było zaleceniem ministra właściwego do spraw gospodarki wodnej. Organy Wód Polskich dochowują wszelkiej staranności i rzetelności w wykonywaniu powierzonych im zadań, jednakże w przypadku sytuacji jaka zaistniała na rzece Odrze w roku 2022, powyższe wymagało analizy dużej ilości materiałów. Niejednokrotnie wszczęcie przeglądu wiązało się z koniecznością wezwania podmiotów posiadających pozwolenia wodnoprawne do przekazania do organów potwierdzenie wywiązywania się ze zobowiązań udzielonych w przedmiotowych pozwoleniach wodnoprawnych, w tym wyników badań i pomiarów, doprowadzenia których zobowiązany jest podmiot zgodnie z udzielonym pozwoleniem wodnoprawnym. Procedura dokonywania przeglądów tych pozwoleń jest nadal kontynuowana (wg na 11 stycznia 2023 r. – przypis kontrolera)”.

(akta kontroli str. 1138-1139)

Prezes PGW WP odnośnie niesporządzenia zaleceń dla jednostek PGW WP w kwestii okresowego zmniejszenia limitów wprowadzanych do wód (do rzeki Odry i jej dopływów), substancji szkodliwych dla organizmów wyjaśnił, że „[...] w związku z pismem Ministra Infrastruktury z dnia 3 listopada 2022 r., wystąpił do organów Wód Polskich o przeprowadzenie przeglądów pod kątem warunków ustalonych w pozwoleniach wodnoprawnych na wprowadzanie ścieków do wód rzeki Odry, w tym wprowadzania ścieków do urządzeń wodnych w zakresie wskaźników świadczących o zasoleniu wód, w terminie do końca roku 2022 [...] mając na uwadze, że nie upłynął jeszcze termin przesłania wyników z przeprowadzonych przeglądów pozwoleń wodnoprawnych, Prezes Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie nie sporządził jeszcze zaleceń dla organów Wód Polskich w kwestii zmniejszenia limitów wprowadzanych do wód (do Odry i jej dopływów) substancji szkodliwych dla organizmów wodnych.”

(akta kontroli str. 16-19, 1147-1150)

W notatce służbowej z odprawy Prezesa PGW WP w związku z sytuacją na Odrze z 16 sierpnia 2022 r. zawarto informację, że do 17 sierpnia 2022 r. zostanie przygotowana przy współpracy z Instytutem Meteorologii i Gospodarki Wodnej –

Państwowym Instytutem Badawczym (IMGW-PIB) analiza przepływów wód w górnym odcinku rzeki Odry wraz z pracą zbiorników. Powyższy materiał został przygotowany w formie notatki służbowej sporządzonej przez PGW WP we współpracy z IMGW-PIB dla Ministra Infrastruktury 17 sierpnia 2022 r., zawierającej dane hydrologiczne dotyczące Odry wraz z pracą zbiorników na dopływach powyżej Wrocławia w okresie od 7 lipca do 17 sierpnia 2022 r. Zawarto w niej także informację dotyczącą opadów atmosferycznych i stanów wody na Odrze w okresie od 7 lipca 2022 r. do 15 sierpnia 2022 r.; temperatury wody w Odrze w ujściowym odcinku rzeki w Szczecinie; pracę najważniejszych zbiorników w zlewni górnej i środkowej Odry na przełomie lipca oraz sierpnia 2022 r.

Z powyższej notatki służbowej wynikało, że praca zbiorników na dopływach rzeki Odry odbywała się zgodnie z instrukcjami gospodarowania wodą i była prowadzona odpowiednio do potrzeb użytkowników. Ponadto w ww. notatce służbowej wskazano, że:

Zbiornik Nysa: były zwiększone zrzuty ze Zbiornika Nysa zgodnie z instrukcją gospodarowania wodą, pozwoleniem wodnoprawnym oraz zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska (RDOS) w Opolu, w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych (pzo) dla obszaru Natura 2000 dla zbiornika Nyskiego; na wniosek armatorów wykonujących transporty specjalne w dniach 6 lipca 2022 r. oraz 4 sierpnia 2022 r. zwiększono odpływ ze zbiornika Nysa w celu zapewnienia wymaganych głębokości tranzytowych na Odrze i uzupełnienia wody na polach jazowych. Dodatkowo 4 sierpnia 2022 r. oprócz transportów specjalnych, zrzut wody posłużył do szybszego przywrócenia NPP na stopniu wodnym Rędzin na Wrocławskim Węźle Wodnym. Obniżony poziom piętrzenia na jazie Rędzin wynikał z prowadzonej operacji usunięcia pontonu roboczego, który zawisł na przęśle jazu podczas prac związanych z modernizacją tego obiektu oraz 14 lipca 2022 r. odbył się zwiększony odpływ na wniosek administratora MEW w Kopicach, który zakończył prace awaryjne przy naprawie powłoki jazu – zwiększony przepływ w Nysie Kłodzkiej umożliwił przywrócenie NPP na jazie.

Zbiornik Turawa: w każdy czwartek w godzinach 8.00-13.00 był zwiększony przepływ ze względu na potrzeby elektrowni wodnej Turawa.

Zbiornik Mietków: w okresie od 1 lipca 2022 r. do 17 sierpnia 2022 r. był utrzymywany stały zrzut w wysokości 2 m³/s.

(akta kontroli str. 829-1003, 1145-1146, 1147-1150)

12 sierpnia 2022 r. Główny specjalista w COOP w PGW WP KZGW zwrócił się do RZGW w Szczecinie, Wrocławiu i Gliwicach o raportowanie o sytuacji na Odrze, codzienne do godz. 9.00 na adres co.kzgw@wody.gov.pl załączając szablon raportu dobowego. Powyższa wiadomość została przekazana w związku z emailem od Dyrektora DGWiŻŚ w MI, zobowiązującym PGW WP do przekazywania codziennych raportów o sytuacji na Odrze w celu wsparcia merytorycznego Biura Zarządzania Kryzysowego w MI. Raporty dobowe przekazywane przez PGW WP zawierały informacje o podjętych działaniach przez poszczególne rzgw; planowanych dalszych działaniach oraz o skali zdarzenia na Odrze (aktualne na dzień sporządzenia raportu). Ponadto ww. raporty dobowe były omawiane podczas odpraw w związku z sytuacją na Odrze (w których brali udział m.in. przedstawiciele PGW WP KZGW, rzgw, zaproszeni przedstawiciele MI). Z notatek służbowych z ww. odpraw wynikało, że spotkania zaczęły się 13 sierpnia 2022 r.

(akta kontroli str. 107-111, 786-826)

Zarządzeniem nr 50/2022 z dnia 19 sierpnia 2022 r., Prezes PGW WP powołał Zespół do spraw Zarządzania kryzysowego w związku z sytuacją nadzwyczajną na rzece Odrze w PGW WP. Do zadań Zespołu należało w szczególności codzienne monitorowanie i analizowanie wpływających informacji na temat aktualnej sytuacji ekologicznej i ichtiologicznej rzeki Odry i jej dopływów. Z notatek sporządzanych ze spotkań ww. Zespołu wynika, że zespół spotykał się od 20 sierpnia 2022 r. do 31 sierpnia 2022 r. i nie podejmował działań. Z notatki z ostatniego spotkania z 31 sierpnia 2022 r. wynikało, że zespół po zakończeniu swoich prac i zrealizowaniu wszystkich zadań, do których powołano zespół, zarządowi PGW WP przedstawił projektu zarządzenia w sprawie wprowadzenia procedury działań Procedury postępowania PGW Wody Polskie w przypadku wystąpienia zagrożenia dla środowiska wodnego.

(akta kontroli str. 11-12, 635-638)

Ponadto od 13 sierpnia do 7 listopada 2022 r. odbywały się odprawy Prezesa PGW WP przy udziale Zastępców Prezesa PGW WP, dyrektorów RZGW w Gliwicach, dyrektora Urzędu Morskiego w Szczecinie. W dwóch spotkaniach (14 sierpnia 2022 r. i 15 sierpnia 2022 r.) uczestniczył Minister oraz Podsekretarz Stanu w MI. W notatce służbowej z 13 sierpnia 2022 r. z odprawy Prezesa PGW WP z dyrektorami rzgw zawarto zapis, że RZGW we Wrocławiu poinformowało Prezesa PGW WP o ustaleniach z posiedzenia Wojewódzkiego Zespołu Zarządzania Kryzysowego z 11 sierpnia 2022 r. (województwo lubuskie) dotyczących, iż poza PSP oraz WOT pozostałe instytucje takie jak PGW WP nie biorą udziału w odławianiu śniętych ryb.

Od 27 lipca 2022 r. do 6 września 2022 r. decyzje w zakresie potrzeb dotyczących sprzętu i pracowników potrzebnych do udziału w akcji usuwania śniętych ryb podejmowali dyrektorzy poszczególnych rzgw w porozumieniu z wojewódzkimi centrami zarządzania kryzysowego, które działały na terenach województw objętych kryzysem ekologicznym na Odrze i jej dopływach.

Prezes PGW WP wyjaśnił, że „[...] Wojewódzkie Centra Zarządzania Kryzysowego wydawały decyzje, gdzie i w jakich ilościach należy skierować sprzęt oraz pracowników potrzebnych do prowadzenia akcji.”. I tak:

RZGW w Szczecinie: 11 sierpnia 2022 r. służby liniowe RZGW Szczecin (pracownicy obiektów hydrotechnicznych w Widuchowej i Gozdowicach) za pomocą sprzętu pływającego brali udział w odławianiu śniętych ryb w Odrze. Od 12 sierpnia 2022 r. do 6 września 2022 r. pracownicy RZGW pod nadzorem Dyrektora RZGW współpracowali ze służbami Wojewody Zachodniopomorskiego oraz pozostałymi jednostkami terenowymi biorącymi udział w usuwaniu śniętych ryb z zanieczyszczonej Odry Wschodniej, Odry Zachodniej oraz Regalicy. Przy pomocy sprzętu pływającego rzgw wspomagało działania służb na wodzie, kontrolowało ze strony lądu, jak i administrowany obszar oraz wspomagało Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie przy poborze próbek (udział motorówek roboczych RZGW w Szczecinie), ustawiano sprzęt do napowietrzania rzeki Odry, oznakowywano przeszkody nawigacyjne w postaci zapór strażackich. Do akcji związanej z usuwaniem śniętych ryb włączony został lodołamacz RZGW w Szczecinie wraz z załogą. Ogółem w akcji udział brało: 6 motorówek roboczych RZGW w Szczecinie i 1 lodołamacz, przy bezpośrednim odławianiu ryb; zaangażowanych było około 25 pracowników RZGW. Prezes PGW WP wskazał, że „[...] instytucją odpowiedzialną za szacowanie odłowionych śniętych ryb była Inspekcja Weterynaryjna Wojewódzki Inspektorat Weterynarii w Szczecinie (zwany dalej: WIW) [...]”. Według wyliczeń WIW, od początku akcji na terenie województwa zachodniopomorskiego zebrano około 168 ton śniętych ryb. Prezes PGW WP

wyjaśnił, że „[...] Trudno obliczyć jaką ilość odłowili sami pracownicy RZGW Szczecin, gdyż śnięte ryby ładowane były do zbiorczych pojemników.”

RZGW Gliwice: decyzje w zakresie potrzeb do realizacji zadań związanych z odławianiem śniętych ryb podejmowane były przez Dyrektora Zarządu Zlewni w Gliwicach w porozumieniu z Dyrektorem RZGW w Gliwicach. Decyzje dotyczące prowadzenia monitoringu ze strony łądu podejmowana była przez Dyrektora RZGW w Gliwicach. Na obszarze nadzorowanym przez RZGW w Gliwicach użyto 4 łodzi roboczych, Ogółem liczba pracowników zaangażowanych do odłowienia śniętych ryb wynosiła około 38 osób. Z terenu działania RZGW w Gliwicach zebrano około 9 000 kg śniętych ryb.

RZGW Wrocław: Zarząd Zlewni w Zielonej Górze po uzgodnieniu z Dyrektorem RZGW we Wrocławiu przekazał jednostki pływające do „dyspozycji” PZW Okręg w Zielonej Górze oraz listę kontaktową pracowników, którzy zostali wskazani jako koordynatorzy działań „na wodzie”. Na potrzeby akcji zabezpieczono 7 jednostek pływających wraz z załogami. Ponadto od momentu otrzymania pierwszego zgłoszenia o śniętych rybach na obszarze nadzorowanym przez RZGW we Wrocławiu dotyczącym rzeki Odry, wprowadzono obserwację sytuacji polegającą na rejsach łodziami oraz objazdach samochodami.

Prezes PGW WP wyjaśnił, że „Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu od dnia 29 lipca 2022 r., kiedy pojawiły się śnięte ryby w rejonie stopnia wodnego Oława zlokalizowanego na rzece Odrze, skierował pracowników SW Oława do odłowu śniętych ryb, które gromadziły się w Kanale Żegludowym i śluzie. Akcję nadzorował kierownik stopnia wodnego Oława. Będąc w stałym kontakcie z Zarządem Zlewni we Wrocławiu oraz władzami miasta Oława. Z uwagi na wzrastającą ilość śniętych ryb, kierownik Stopnia zwrócił się o pomoc do środowiska wędkarskiego i urzędu miasta. W dniu 31 lipca 2022 r. w odławianiu śniętych ryb brało udział 50 osób. Byli to pracownicy Wód Polskich, wędkarze, Straż Pożarna, mieszkańcy.”

Ryby odławiane były przez użytkowników obwodów rybackich oraz służby kierowane przez wojewódzkie centra zarządzania kryzysowego. Z informacji uzyskanych od użytkowników obwodów rybackich oraz służb kierowanych przez ww. wojewódzkie centra zarządzania kryzysowego wynikało, że z rzeki Odry (w granicach administrowanych przez RZGW w Wrocławiu) zebrano około 68 593 kg śniętych ryb.

Prezes PGW WP wyjaśnił, że „Podstawą prawną włączenia w te działania Polskiego Związku Wędkarskiego są zapisy w umowach dotyczących użytkowania obwodów rybackich.”

Od 12 sierpnia 2022 r. na polecenie Wojewódzkiego Centrum Zarządzania Kryzysowego Wojewody Lubuskiego przekazane przez centrum operacyjne RZGW we Wrocławiu, wprowadzono (do odwołania) codziennie, w tym weekendy, raportowanie o podejmowanych działaniach. Kierownictwo Zarządu Zlewni w Zielonej Górze na bieżąco, telefonicznie było informowane o sytuacji na rzece. Od 13 sierpnia 2022 r. Prezes PGW WP wprowadził obowiązek prowadzenia monitoringu i raportowania do KZGW. Od 4 października 2022 r. stały monitoring z polecenia Prezesa PGW WP został odwołany.

(akta kontroli str. 187-191, 692, 1091-1092, 1190-1193, 1410-1415)

W sprawie podjęcia działań przez PGW WP w celu organizacji monitoringu ciągłego stanu wód rzeki Odry po 20 stycznia 2023 r. Prezes PGW WP wyjaśnił, że „Zakończono analizę potencjalnych lokalizacji przeznaczonych do prowadzenia

stałego monitoringu stanu wód. Wstępnie wytypowano 26 lokalizacji na rzece i trzy na zbiornikach wodnych (rzeka Nysa Kłodzka), Turawa (rzeka Mała Panew) i Mietków (rzeka Bystrzyca). W ramach wymiany informacji między organami administracji publicznej wszystkie analizy były przekazywane do pozostałych organów. W związku z tym, że kompetencje w zakresie organizacji monitoringu posiada Ministerstwo Klimatu i Środowiska i to ono patronuje pilotażowi realizowanemu przez Instytut Rybactwa Śródlądowego – PIB (informacje ze strony IRS-PIB). Natomiast PGW Wody Polskie zapewnia dostęp do lokalizacji (będących we władaniu Wód Polskich) niezbędnych do prowadzenia badań monitoringowych.”.

Ponadto Prezes PGW WP wyjaśnił, że „W kwietniu br. (2023 r. przypis kontrolera) na podstawie ustaleń z Ministerstwem Klimatu i Środowiska, Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy, Instytut Rybactwa Śródlądowego wraz z Głównym Inspektoratem Ochrony Środowiska wprowadził pilotażowy ciągły monitoring rzeki Odry. Monitoring jest prowadzony w 9 wybranych lokalizacjach w zakresie takich parametrów jak: temperatura wody, tlen rozpuszczony, przewodność oraz odczyn pH, a wyniki są dostępne na stronie: <https://pomiar.gios.gov.pl/>. Ze względu na swoją specyfikę system służy jako uzupełnienie monitoringu interwencyjnego.”. Jednocześnie wskazał, że „RZGW Szczecin: jednostka pozostaje w ciągłym kontakcie z wojewódzkimi inspektoratami ochrony środowiska w Szczecinie i Zielone Górze. Wskazane jednostki WIOŚ na bieżąco przesyłają aktualne wyniki z poboru próbek z miejsc objętych doraźnym oraz stałym monitoringiem.” W RZGW Szczecin znane są i stosowane wytyczne Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska pn. „Procedura monitorowania interwencyjnego *Prymnesium parvum* – złotej algi”. W ramach odrzańskiego monitoringu, RZGW w Szczecinie opracowuje i przekazuje do współpracujących służb tzw. „Raport dobowy z sytuacji na rzece Odrze”. Wskazany raport obejmuje graniczny odcinek rzeki Odry, a także obszar Szczecińskiego Węzła Wodnego będącego w administracji naszego zarządu.”.

(akta kontroli str. 1410-1415, 1416-1428)

W PGW WP KZGW na potrzeby wewnętrzne wykonywano analizy polegające na porównaniu danych ogólnodostępnych publikowanych na stronie internetowej Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska z wartościami granicznymi dla klas jakości wód, określonych w rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 25 czerwca 2021 r. w sprawie klasyfikacji stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego i stanu chemicznego oraz sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych, a także środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych oraz danymi historycznymi z PMŚ. Ponadto analizowano potencjalne korelacje przemieszczania zasolonych wód ze zdjęciami satelitarnymi przedstawiającymi stężenia chlorofilu. W PGW WP KZGW wykonano również analizę przestrzenną potencjalnych źródeł zanieczyszczeń mogących przyczynić się do kryzysu, tj. wykonano mapy z lokalizacją punktów zrzutu oraz mapę lokalizacyjną przedsiębiorstw posiadających pozwolenia wodnoprawne na odprowadzanie ścieków do Odry.

W odniesieniu do działań jakie podjęły PGW WP w celu ograniczenia zasolenia wód w Odrze po 20 stycznia 2023 r. Prezes PGW WP wyjaśnił: „Organy Wód Polskich na obszarze działania Regionalnych Zarządów Gospodarki Wodnej w: Gliwicach, we Wrocławiu i Szczecinie PGW Wody Polskie, mając na uwadze opracowany „Wstępny raport zespołu ds. sytuacji na Odrze”, wszczęły postępowania administracyjne na podstawie art. 410 ustawy Prawo wodne.(...) Po dniu 20 stycznia 2023 r. (do 14 kwietnia 2023 r. przypis kontrolera) Dyrektor RZGW w Gliwicach PGW Wody Polskie wszczął w powyższym zakresie 5 postępowań

administracyjnych, które są w toku. Dyrektor RZGW w Szczecinie PGW Wody Polskie wszczął 2 postępowania administracyjne, które również są w toku. Natomiast Dyrektor RZGW we Wrocławiu PGW Wody Polskie kontynuuje przedmiotowe postępowania wszczęte przed dniem 20 stycznia br.”.

W sprawie podjętych działań w ww. zakresie po 14 czerwca 2023 r. Prezes PGW WP wyjaśnił, że „(...) dokonywane są przeglądy pozwoleń wodnoprawnych (art. 416 ustawy Prawo wodne), weryfikacja, zgodności z pozwoleńiami otrzymywanych wyników pomiarów dotyczących m.in. ilości i jakości zrzucanych ścieków do odbiorników a także prowadzone są działania kontrolne (np. na obszarze RZGW Gliwice, Wrocław i Szczecin 15 kontroli, w tym 3 dotyczące podmiotów odprowadzających ścieki z odwodnienia zakładów górnictwa. Ponadto po dniu 14 kwietnia 2023 r. nadal kontynuowane są działania rozpoczęte w 2021 r. polegające na prowadzeniu oględzin terenowych mających na celu ustalenie stanu formalno-prawnego urządzeń wodnych, w tym legalności korzystania z nich. Urządzenia nieposiadające pozwoleń wodnoprawnych na korzystanie z wód są zgłaszane na policję, dokonywane są przez pracowników PGW Wody Polskie zamknięcia urządzeń wodnych oraz wszczynane są postępowania administracyjne niezbędne do ich ostatecznej likwidacji.” Prezes PGW WP wyjaśnił, że „Jednostki organizacyjne PGW WP podejmowały i podejmują szereg działań w celu ograniczenia ryzyka ponownego wystąpienia kryzysu ekologicznego. (...)

RZGW Wrocław: Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie informację o wystąpieniu śniętych ryb w Zbiorniku w Czernicy otrzymało w dniu 13 kwietnia 2023 r. Natychmiast na miejsce zdarzenia zostali skierowani pracownicy Nadzoru Wodnego celem zweryfikowania zgłoszenia, którzy potwierdzili występowanie śniętych ryb w Zbiorniku. (...) Inspekcje Zbiornika z wody i ładu prowadzone były także w kolejnych dniach. O fakcie wystąpienia śniętych ryb zostały również powiadomione odpowiednie służby jak: WIOŚ, Straż Pożarna, Policja, lekarz weterynarii w celu ustalenia przyczyn zdarzenia. (...) Codziennie wysyłane są także raporty dotyczące tego zjawiska do Zespołu Zarządzania Kryzysowego KZGW, służb Zarządzania Kryzysowego Wojewody Dolnośląskiego. (...) Z inicjatywy Wojewody Dolnośląskiego przy współpracy pracowników PGW Wody Polskie Zarządu Zlewni we Wrocławiu została ustawiona siatka zabezpieczająca wpływanie ryb z rzeki Odry do akwenu Czernica.”. Ponadto „W ramach współpracy, mającej na celu przeciwdziałanie rozwojowi „złotej algi”, RZGW w Gliwicach udostępniło jedną komorę Śluzy Łabędy Kanału Gliwickiego do eksperymentu naukowo-badawczego prowadzonego w marcu i kwietniu 2023 r. przez Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy wraz z partnerami naukowymi, polegającego na aplikacji preparatu glinki bentonitowej z dodatkiem lantanu o handlowej nazwie Phoslick. W maju 2023 r. udostępniona została również Śluza Sławęcice do wykonania przez Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy doświadczenia z wykorzystaniem perhydrołu oraz Śluza Nowa Wieś do eksperymentu z zastosowaniem metody koagulacji.”

(akta kontroli str. 11, 117-165, 626-629, 1410-1415, 1416-1428)

W związku z sytuacją na rzece Odrze i Kanale Gliwickim e-mailem z 20 sierpnia 2022 r. Dyrektor DUW w PGW WP KZGW zwróciła się do Dyrektora RZGW w Gliwicach i Dyrektora RZGW we Wrocławiu o wszczęcie kontroli doraźnych dotyczących realizacji warunków wskazanych przez nią 12 decyzji (pozwoleń wodnoprawnych)⁹². Ponadto w powyższym emailu Dyrektor DUW wskazała, że [...]

⁹² GL.RUZ.4210.31m.2020.PP; GL.RUZ.421.162.2019.AK; GL.RUZ.4210.31m.2020.PP/TS; GL.ZUZ.1.421.299.2019.AK; GL.ZUZ.1.4210.171.2020.JPL; GL.ZUZ.1.4210.31.2020.AK;

Kontrolerzy powinni zwrócić szczególną uwagę na postępowanie zakładów w dniach 26 lipca – 6 sierpnia 2022 r. Ponadto wydane zostało jedno bezpośrednie polecenie Prezesa PGW WP z 13 września 2022 r.⁹³ dotyczące wykonania przez RZGW w Gliwicach kontroli gospodarowania wodami obejmującej podmioty użytkujące wody Kanału Gliwickiego w zakresie związanym z odprowadzaniem ścieków do wód.

(akta kontroli str. 16-20, 21-23, 24-37)

Były Prezes PGW WP zeznał, że „Wydałem polecenia przeprowadzenia kontroli doraźnych ustnie dyrektorom RZGW, aby włączali się w działania, a więc i w tym zakresie. Dopiero po powzięciu informacji o przyczynie skażenia, możliwe byłoby wytypowanie podmiotów, które mogły zatruć rzekę oraz przeprowadzenie w nich kontroli. Właściwym w zakresie kontroli potencjalnych trucicieli był WIOŚ. Nie było praktykowane, aby pracownicy KZGW mieli przeprowadzać kontroli gospodarowania wodami ze względu na niewielką liczbę pracowników w tym zakresie w KZGW.”

Prezes PGW WP wyjaśnił, że „[...] natychmiast po pozyskaniu informacji o śnięciu ryb w Kanale Gliwickim oraz na rzece Odrze, telefonicznie wydawał polecenie zintensyfikowania działań mających na celu ustalenie przyczyn niepokojących zjawisk, natomiast pracownicy KZGW, zostali zobligowani do pomocy w działaniach (w zakresie swoich kompetencji) podejmowanych przez jednostki terenowe PGW Wody Polskie. W szczególności powyższe ukierunkowane było na zapewnieniu pomocy w przeszukiwaniu bazy SIGW, spójności podejmowanych działań. Natomiast właściwe terytorialnie jednostki RZGW prowadziły kontrole zarówno w formule kontroli gospodarowania wodami, jak i w formie wizji terenowych.”

(akta kontroli str. 1099, 1223-1231)

Pismem z 19 sierpnia 2022 r. Prezes PGW WP zwrócił się do p.o. Zastępcy GIOŚ o przekazanie wyników badań próbek wody pobranych z rzeki Odry i jej dopływów.

Prezes PGW WP wyjaśnił, że „[...] po przeprowadzeniu przez Wody Polskie szeregu działań kontrolnych i roboczych spotkań, w których uczestniczyła Inspekcja Ochrony Środowiska, podjęto decyzję o pozyskaniu informacji w zakresie przeprowadzanych przez wojewódzkie inspekcje ochrony środowiska badań wody, które to badania miały być i były jednym z elementów mających wpływ na typowanie kolejnych podmiotów do kontroli przeprowadzanych przez PGW Wody Polskie [...]. [...] PGW Wody Polskie na bieżąco śledziły i korzystały z informacji publicznych przekazywanych na stronach GIOŚ [...]. Pismem z 23 września 2022 r. GIOŚ poinformował Dyrektora RZGW w Gliwicach, że wyniki badań próbek publikowane są na stronach www.gios.gov.pl. Pismo to Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej otrzymał do wiadomości. Informacje w zakresie badań wody wpływają do PGW Wody Polskie i są wykorzystywane w ramach realizacji zadań statutowych.”

(akta kontroli str. 617-619)

Były Prezes PGW WP na pytanie czy zwracał się GIOŚ o przekazywanie wyników badań zeznał, że „Nie prosiłem, ponieważ uzyskiwałem informację, że wyników ostatecznych jeszcze nie ma, a wyniki z 3 sierpnia są niemiernodajne, a wzmożony monitoring był dopiero wdrażany. Miałem wiedzę, że wyników jeszcze nie ma. RZGW próbowało również pozyskać taką informację ale zostało poinformowane, że wyniki badań znajdują się na stronie internetowej WIOŚ. Później byłem informowany, że inspektorat weterynaryjny został zobowiązany do pobrania próbek.

GL.ZUZ.1.4210.130.2022.AD; GL.RUZ.421.248.2019.AK; GL.RUZ.4210.136.2021.AK;
WR.RUZ.421.71.2019.ER; WR.ZUZ.5.4210.844.2020.MO; WR.ZUZ.5.421.519.2018.JK.

⁹³ Znak: KUM.453.42.2022

Prace trwały, a wyników nie było w tamtym okresie. Dyrektorzy RZGW wydali zakaz użytkowania (z którymi zawarto umowy) i zbliżania się do zbiorników wodnych oraz korzystania z wód przez niektórych użytkowników wód. Były komunikaty na stronach RZGW oraz wystąpienia do marszałków w celu wprowadzenia zakazu połowu ryb w Odrze.”

(akta kontroli str. 1223-1231)

Z zestawienia dotyczącego przeprowadzonych 57 kontroli doraźnych w okresie od 8 lipca 2022 r. do 24 października 2022 r. przez RZGW w Gliwicach, RZGW we Wrocławiu i WIOŚ we Wrocławiu w związku z sytuacją na Odrze i jej dopływach wynikało, że przy typowaniu podmiotów do kontroli doraźnych zastosowano następujące kryteria: 16 kontroli na ustne polecenie Zastępcy Dyrektora RZGW w Gliwicach; 6 kontroli na mailowe polecenie Zastępcy Dyrektora RZGW w Gliwicach; 5 kontroli podmiot wytypowany przez wioś, w tym 3 kontrole zostały przeprowadzone przez wioś przy udziale RZGW w Gliwicach; w 23 kontrolach przeprowadzonych przez RZGW we Wrocławiu wytypowano do kontroli podmiot odprowadzający ścieki przemysłowe do rzeki na podstawie bazy SIGW; 1 kontrola została przeprowadzona na polecenie Dyrektora RZGW we Wrocławiu w związku z otrzymaną informacją od MCZK w Brzegu o podejrzeniu składowania odpadów; 1 kontrola została przeprowadzona na wniosek sygnalisty przekazany przez KZGW; 1 kontrola została przeprowadzona na wniosek Zarządu Zlewni w Lwówku Śląskim, 1 kontrola została przeprowadzona na podstawie obserwacji RZGW we Wrocławiu. W 3 przypadkach nie podano kryterium wyboru podmiotu do kontroli.

Prezes PGW WP wyjaśnił, że „[...] Na podstawie analizy warunków pozwoleń wodnoprawnych w obszarze działania RZGW Gliwice i RZGW we Wrocławiu, wytypowane zostały do kontroli podmioty, które posiadały decyzje – pozwolenia wodnoprawne na odprowadzanie ścieków do wód, w których określono wartości wielkości zrzutów (kryterium ilościowe) oraz ich skład (kryterium jakościowe), w przypadku przekroczenia warunków pozwolenia, potencjalnie mogły mieć negatywny wpływ na stan jakości wód rzeki Odry. Analizy były poprzez kwerendy w bazie SiGW, według kryteriów dotyczących: odprowadzania oczyszczonych ścieków do Odry, ścieków przemysłowych, obszarów RZGW oraz analizę treści pozwoleń wodnoprawnych.”

(akta kontroli str. 24-37, 589-590, 1078-1083)

Spośród ogółem 57 kontroli gospodarowania wodami przeprowadzonych w związku z sytuacją na Odrze i jej dopływach przez RZGW we Wrocławiu, RZGW w Gliwicach oraz WIOŚ we Wrocławiu, w okresie od 8 lipca 2022 r. do 24 października 2022 r., wydano w 18 kontrolach zarządzenia pokontrolne; w wyniku 1 kontroli Dyrektor RZGW we Wrocławiu wystosował wniosek o cofnięcie lub ograniczenie pozwolenia wodnoprawnego.

Zarządzenia pokontrolne dotyczyły m.in.: zamontowania kraty zabezpieczającej wylot; wykonania remontu wylotu; uregulowania stanu formalno-prawnego w zakresie korzystania z wód; przeprowadzenia przeglądów eksploatacyjnych urządzeń oczyszczających zabudowanych na kanalizacji deszczowej oraz założenia zeszytu eksploatacji; przestrzegania częstotliwości i sposobu prowadzonych badań oraz zakresu pomiaru jakości ścieków bytowych i miejsca poboru prób oraz przestrzegania zakresu pomiaru jakości wód opadowych i roztopowych z terenu zakładu i miejsca ich poboru; zainstalowania drugiego wodomierza (podmiot w odpowiedzi na zarządzenie pokontrolne, telefonicznie zgłosił prośbę o instalację wodomierza do MPWIK oraz wykonał część badań i zobowiązał się do wykonywania odpowiednich badań w 2023 r.); przeprowadzenia prac utrzymaniowych wylotu

(W-2.) - podmiot w odpowiedzi na zarządzenie pokontrolne zobowiązał się do przesłania harmonogramu realizacji po uzgodnieniu zakresu prac i otrzymaniu pisemnej zgody Wód Polskich na ich realizację; przestrzegania warunków pozwolenia wodnoprawnego - przestrzegania dopuszczalnej ilości odprowadzanych ścieków, prowadzenia rejestru ilości odprowadzanych ścieków (w odpowiedzi na zarządzenie podmiot poinformował, że system wizualizacji i monitoringu procesu technologicznego na oczyszczalni został zmodyfikowany i poprawnie skonfigurowany).

(akta kontroli str. 24-37, 1078-1084)

Postępowanie w sprawie cofnięcia pozwolenia wodnoprawnego wydanego Zakładowi Gospodarki Komunalnej sp. z o.o. na wprowadzenie oczyszczonych ścieków komunalnych z rozbudowanej i modernizowanej oczyszczalni ścieków (decyzja Dyrektora Zarządu Zlewni we Wrocławiu PGW WP z 31 maja 2021 r., znak: WR.ZUZ.5.4210.844.2020.MO), zostało wszczęte 19 września 2022 r. i nie zostało zakończone.

(akta kontroli str. 594-595)

RZGW w Gliwicach, Wrocławiu i Szczecinie przeprowadziły w okresie od 1 stycznia 2023 r. do 12 czerwca 2023 r. łącznie 28 kontroli gospodarowania wodami, w tym: 6 kontroli było w trakcie. W 6 podmiotach stwierdzono nieprawidłowości. Nieprawidłowości te dotyczyły m.in. przeprowadzenia prac w celu utrzymania we właściwym stanie technicznym wylotu do rzeki Korzkiew położonego na terenie działki nr 226/4 obręb Słupice oraz usunięcia pozostałości odpadów higienicznych w okolicy wylotu i z koryta; wykonanie prac konserwacyjnych odbiornika ścieków poprzez usunięcie namułu z koryta rzeki Korzkiew na odcinku od przepustu pod drogą zlokalizowanego na działce nr 202 obręb Słupice do wylotu z oczyszczalni ścieków; bezwzględnego przestrzegania przepisów określonych w rozporządzeniu Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 12 lipca 2019 r. w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego oraz warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu do wód lub do ziemi ścieków, a także przy odprowadzaniu wód opadowych lub roztopowych do wód lub do urządzeń wodnych, w szczególności liczby średnich dobowych próbek ścieków bytowych lub komunalnych, które mogą nie spełniać wymaganych warunków.

W sprawie braku postanowień – w zasadach prowadzenia kontroli gospodarowania wodami obowiązującymi w PGW WP – dotyczących szczegółowych zaleceń w zakresie analizy ryzyka i typowania podmiotów do kontroli przez RZGW, w szczególności na podstawie analizy rzeczywistych zrzutów i parametrów raportowanych przez poszczególne podmioty korzystające z wód zlewni; zaleceń aby czynności kontroli związane z dokonywaniem oględzin odbywały się co do zasady niezwłocznie po zawiadomieniu o przeprowadzeniu kontroli, bez konieczności upływu 7 dni oraz wytycznych aby zapewnić możliwość przeprowadzenia kontroli także po godzinach urzędowania danej jednostki organizacyjnej. Prezes PGW WP wyjaśnił m.in: „Opracowane zasady przeprowadzania kontroli gospodarowania wodami miały przede wszystkim na celu ujednoczenie czynności kontrolnych i wytwarzanych w jej toku dokumentów. Zasady nie są kompendium wiedzy ani nie stanowią komentarza do rozumienia przepisów ustawy Prawo wodne czy innych przepisów prawa mogących mieć zastosowanie do kontroli gospodarowania wodami, w tym zawierającymi wytyczne dotyczące postępowania w każdym przypadku i sytuacji faktycznej (m.in. korzystania z wód w zakresie dotyczącym odprowadzania ścieków, poboru wód powierzchniowych i podziemnych, odwadniania, piętrenia, retencjonowania, energetycznego wykorzystania, (...).”. Odnośnie do wydania zaleceń w zakresie dokonywania

ogłędzin niezwłocznie po zawiadomieniu o przeprowadzeniu kontroli Prezes PGW WP wyjaśnił, że to kontrolujący i jego przełożony adekwatnie do potrzeb i sytuacji podejmują takie decyzje, zgodnie z art. 48 ust. 5 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców i w latach 2022-2023 tylko na obszarze RZGW w Gliwicach, Wrocławiu i Szczecinie przeprowadzono 66 kontroli doraźnych bez zawiadamiania podmiotów kontrolowanych. Natomiast w kwestii przeprowadzania kontroli poza godzinami urzędowania danej jednostki organizacyjnej Prezes PGW WP wyjaśnił, że pracownik pozostaje w dyspozycji pracodawcy w zakładzie pracy lub innym miejscu wyznaczonym do wykonywania pracy co jest uregulowane w przepisach wewnętrznych PGW WP⁹⁴, które opracowano na podstawie ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy⁹⁵. W związku z powyższym PGW WP adekwatnie do sytuacji podejmują również działania poza godzinami urzędowania jego jednostek organizacyjnych, w tym w zakresie kontroli gospodarowania wodami, weryfikacji zgłoszeń wskazujących na możliwość wystąpienia sytuacji zagrażającej środowisku wodnemu.

(akta kontroli str. 1418-1420)

W sprawie wystąpienia barier w sprawnej identyfikacji przyczyn, skali oraz skutków kryzysu ekologicznego Odry oraz podejmowaniu dalszych działań zmierzających do ograniczenia negatywnego wpływu zanieczyszczenia tej rzeki na środowisko Prezes PGW WP wyjaśnił, że „Działania dotąd prowadzone przez wszystkie organy państwowe, łącznie z Prokuraturą, nie pozwoliły na jednoznaczne ustalenie przyczyn i podmiotów odpowiedzialnych za obserwowane w sierpniu 2022 r. pogorszenie jakości ekosystemu wodnego rzeki Odry i śnięcia ryb, a skutki ekologiczne tego zdarzenia nie zostały jeszcze ostatecznie oszacowane. Dopiero po zakończeniu prac będzie można oceniać, które z podejmowanych w trakcie trwania kryzysu działań były właściwe, a które nie. Wówczas będzie możliwe wdrożenie nowych procedur i wprowadzenie zmian do obowiązujących ustaw, aby wyeliminować takie zdarzenia w przyszłości. PGW Wody Polskie analizując stan ekologiczny Odry od sierpnia, gdy dochodziło do masowego śnięcia ryb, podejmowało i podejmuje do tej pory działania zmierzające do niedopuszczenia powtórzenia się takiej sytuacji. Przedstawiciele RZGW we Wrocławiu uczestniczyli w spotkaniach między innymi sztabów kryzysowych, na których na bieżąco omawiano sytuację na rzece Odrze i podejmowano działania zapobiegające. Nadal pozostają w stałym kontakcie z instytucjami inspekcji środowiska i z jednostkami samorządowymi. Dokonano zgłoszeń na Policję i do Prokuratury w celu ustalenia przez organy ścigania przyczyny i ewentualnego ukarania podmiotów odpowiedzialnych za sytuację na rzece Odrze. Pracownicy PGW Wody Polskie brali czynny udział w zbieraniu śniętych ryb. Prowadzone były obserwacje rzeki i terenów przyległych. Wzmożono kontrole gospodarowania wodami w podmiotach posiadających zgody wodnoprawne na odprowadzanie oczyszczonych ścieków do rzeki Odry. Rozpoczęto przeglądy pozwoleń wodnoprawnych. Cały czas prowadzona jest weryfikacja formalnoprawna czynnych i nieczynnych urządzeń wodnych (wylotów) służących do odprowadzania do rzek oczyszczonych ścieków lub wód opadowych i roztopowych. Jednocześnie należy podkreślić, że badaniem przyczyn śnięcia ryb w rzece Odrze zajmował się i zajmuje nadal Zespół do spraw sytuacji powstałej na rzece Odrze, powołany przez Ministerstwo Klimatu i Środowiska. W ramach prac Zespołu, naukowcy z renomowanych państwowych instytutów badawczych i uczelni prowadzili niezależne analizy i badania, które

⁹⁴ Zarządzenie nr 57/2019 Prezesa PGW Wody Polskie z dnia 16 października 2019 r. „Regulamin pracy w Państwowym Gospodarstwie Wodnym Wody Polskie” oraz Zarządzenie nr 18/2021 Prezesa PGW Wody Polskie z dnia 31 marca 2021 r. – zasady polecenia pracy w godzinach nadliczbowych i wnioskowania o jej rekompensowanie w Państwowym Gospodarstwie Wodnym Wody Polskie

⁹⁵ Dz. U. z 2022 r. poz. 1510, ze zm.

zostały opublikowane w dniu 30 września 2022 r. we wstępnym raporcie. Raport powstał pod redakcją dr hab. Agnieszki Kolady z Instytutu Ochrony Środowiska - Państwowego Instytutu Badawczego, która przedstawiła wnioski w dniu 29 września 2022 r. podczas konferencji podsumowującej prace Zespołu. Raport Zespołu do spraw sytuacji powstałej na rzece Odrze, stanowi podstawę do dalszych kierunkowych badań, dla wyjaśnienia przyczyn katastrofy. Prace Zespołu nad ostatecznym kształtem raportu nadal trwają. Mając na uwadze całokształt zdarzeń na rzece Odrze i jej dopływach, które miały miejsce w roku 2022, trudno jednoznacznie wskazać na ewentualne występowanie barier i trudności przy identyfikacji przyczyn kryzysu. Była to sytuacja nadzwyczajna, której skala uwidoczniła się dopiero po 11 sierpnia, gdy nastąpiło intensywne nasilenie śniętych ryb. W owym czasie wykorzystano dostępne środki, by minimalizować skalę zjawiska, stąd też decyzja Prezesa o powołaniu specjalnego Zespołu.”.

(akta kontroli str. 1122-1124)

Odnośnie do przedsięwzięcia środków w celu zapobieżenia wystąpienia podobnych katastrof w przyszłości i minimalizacji ich skutków Prezes PGW WP wyjaśnił, że „W ramach prac nad projektem ustawy o rewitalizacji rzeki Odry, w związku z katastrofą ekologiczną w 2022 r. oraz w sprawie działań mających zapewnić lepszą ochronę środowiska wodnego w przypadku wystąpienia podobnych zdarzeń, PGW Wody Polskie wystąpiło o dodanie do ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne postanowienia umożliwiającego organowi właściwemu w sprawach pozwoleń wodnoprawnych, zmianę pozwolenia wodnoprawnego udzielonego na korzystanie z wód, bez zgody strony, jeżeli dalsze korzystanie z wód na warunkach ustalonych w pozwoleniu wodnoprawnym stwarza stan zagrażający życiu lub zdrowiu ludzi, zwierząt lub środowisku. Zaproponowano dodanie art. 410b w brzmieniu: „410 b. Organ właściwy w sprawach pozwoleń wodnoprawnych może w każdym czasie dokonać bez odszkodowania, w drodze decyzji, zmiany pozwolenia wodnoprawnego udzielonego na korzystanie z wód bez zgody strony, jeżeli dalsze korzystanie z wód na warunkach ustalonych w pozwoleniu wodnoprawnym stwarza stan zagrażający życiu lub zdrowiu ludzi, zwierząt lub środowisku. Decyzji nadaje się rygor natychmiastowej wykonalności.” (...). W toku dalszych prac nad projektem ustawy o rewitalizacji rzeki Odry (...) wskazana regulacja została przeniesiona do art. 415 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne jako dodatkowa przesłanka umożliwiająca cofnięcie lub ograniczenie bez odszkodowania pozwolenia wodnoprawnego i przyjęła następujące brzmienie: „9) dalsze korzystanie z wód na warunkach ustalonych w pozwoleniu wodnoprawnym stwarza stan zagrażający życiu lub zdrowiu ludzkiemu lub stan zagrażający powstaniu poważnych szkód w środowisku, w szczególności z uwagi na występujące zmiany w środowisku wodnym. Niezależnie od powyższego należy zaznaczyć, że wydając pozwolenie wodnoprawne ustala się cel projektowanych do wykonania urządzeń wodnych i innych robót, cel i zakres korzystania z wód, warunki wykonywania uprawnienia oraz obowiązki niezbędne ze względu na ochronę zasobów środowiska, interesów ludności i gospodarki w zasięgu oddziaływania zamierzonego korzystania z wód lub planowanych do wykonania urządzeń wodnych. Przy wydaniu pozwoleń wodnoprawnych na wprowadzanie ścieków do wód lub do urządzeń wodnych organ uwzględnia regulację określoną w rozporządzeniu Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 12 lipca 2019 r. w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego oraz warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu do wód lub do ziemi ścieków, a także przy odprowadzaniu wód opadowych lub roztopowych do wód lub do urządzeń wodnych. W szczególności organ ma na względzie zawarte w załącznikach do przywołanego rozporządzenia najwyższe dopuszczalne wartości substancji zanieczyszczających dla

poszczególnych ścieków, w tym ścieków przemysłowych (albo minimalny procent redukcji substancji zanieczyszczających w przypadku ścieków z oczyszczalni ścieków bytowych i ścieków komunalnych, ścieków z oczyszczalni ścieków w aglomeracji). Wydawane pozwolenia wodnoprawne dotyczą udzielenia uprawnienia dla wprowadzania do wód oczyszczonych ścieków, które mogą zawierać jedynie pewne dopuszczalne, zgodnie z właściwymi aktami prawnymi, ilości substancji zanieczyszczających, które nie doprowadzą do zanieczyszczenia środowiska. Należy zaznaczyć, że wydawanie przedmiotowych pozwoleń wodnoprawnych jest konieczne dla zabezpieczenia należytego funkcjonowania infrastruktury Państwa Polskiego oraz gospodarki narodowej. W obecnych warunkach rozwoju technologicznego brak jest możliwości zaprzestania odprowadzania jakichkolwiek ścieków do wód. Pozwolenia wodnoprawne służą określeniu dozwolonych ram korzystania ze środowiska, aby eliminować, bądź jeżeli jest to niemożliwe, co najmniej minimalizować negatywne skutki. Organ w toku prowadzonego postępowania analizuje wniosek wraz z załącznikami, w tym operat wodnoprawny, jak również szereg innych ogólnie dostępnych dokumentów związanych ze sprawą i lokalizacją przedsięwzięcia objętego wnioskiem, zamierzonego korzystania z wód czy wykonania urządzeń wodnych. Podstawowy dowód w procedurze administracyjnej zmierzającej do wydania pozwolenia wodnoprawnego stanowi operat wodnoprawny załączony do wniosku o wydanie decyzji, którego formę i treść szczegółowo określił sam ustawodawca w art. 408 i 409 ustawy Prawo wodne. Organ analizuje powyższe dane, zestawiając je z celami środowiskowymi wynikającymi z planów gospodarowania wodami i innymi dokumentami określającymi szerokie ramy docelowego stanu wód, do osiągnięcia którego gospodarujący nimi podmiot winien zmierzać. W związku z zaistniałą sytuacją na rzece Odrze, mając na uwadze przygotowany przez zespół naukowców z renomowanych państwowych instytutów badawczych i uczelni, raport zwany „Wstępnym raportem zespołu ds. sytuacji na rzece Odrze”, Prezes PGW WP uznał za zasadne wystąpienie do organów Wód Polskich o ustalenie, w stosunku do których zakładów posiadających pozwolenia wodnoprawne w zakresie wskaźników świadczących o zasoleniu wód, zachodzi potrzeba przeprowadzenia postępowania na podstawie art. 410 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne.”. Ponadto Prezes PGW WP 23 czerwca 2023 r. wyjaśnił, że RZGW we Wrocławiu podejmowało i podejmuje działania, które skutkują m.in. wykryciem innych miejsc występowania śniętych ryb w obrębie Zbiornika Czernica. Wskazał, iż pracownicy PGW WP przeprowadzali wizje w terenie, w celu monitoringu stanu wody, a następnie sporządzali notatki i przekazywali je dla innych służb pracujących w obrębie Zbiornika. Podkreślił, że pracownicy PGW WP współpracowali w maju 2023 r. z pracownikami WIOŚ przy monitorowaniu – na Stopniu Wodnym Lipki – urządzenia pomiarowego do ciągłego monitorowania temperatury wody, Ph oraz natlenienia.

(akta kontroli str. 1128-1131,1418)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Były Prezes PGW WP, jako przewodniczący ZZK, do dnia odwołania z funkcji prezesa PGW WP (tj. do 16 sierpnia 2022 r.) nie zwołał posiedzenia ww. Zespołu, pomimo że zgodnie z § 5 ust 1 zarządzenia nr 60/2021 Prezesa PGW WP z dnia 1 października 2021 r. w sprawie powołania Zespołu Zarządzania Kryzysowego oraz utworzenia Kryzysowego Punktu Kontaktowego w PGW WP, był do tego zobowiązany. Zgodnie z § 5 ust. 1 zarządzenia nr 60/2021: „Posiedzenia Zespołu odbywają się stosownie do potrzeb lub obligatoryjnie, w przypadku zaistnienia w dziale administracji rządowej „gospodarka wodna”

sytuacji kryzysowych, o których mowa w art. 3 pkt 1 ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym (Dz. U. 2020. 1856).”.

Były Prezes PGW WP zeznał: „Utworzony zespół miał zadanie nie działać w trakcie kryzysu, ale ustalenie procedur i przepisów (razem z Ministrem Infrastruktury). [...]. Zespół kryzysowy nie był przygotowany do działania ze względu na niewielkie doświadczenie. Właściwym w tym zakresie był COOP. COOP-y działały już wcześniej, działały w sytuacjach kryzysowych, nie tylko w zakresie powodzi. Nie potrafię odpowiedzieć, dlaczego zakres działania COOP nie został rozszerzony w regulaminie organizacyjnym.” [...].”.

(akta kontroli str. 1227-1228)

W ocenie NIK brak zwołania posiedzenia ZZK przez byłego prezesa PGW WP jako przewodniczącego Zespołu Zarządzania Kryzysowego, pomimo wystąpienia sytuacji kryzysowej na rzece Odrze, był niezgodny z regulacjami ww. zarządzenia nr 60/2021.

2. Prezes PGW WP nie wyegzekwował wykonania swojego polecenia z 8 listopada 2022 r. dotyczącego przeprowadzenia przeglądu pozwoleń wodnoprawnych przez Dyrektorów RZGW: Gliwice, we Wrocławiu oraz w Szczecinie w terminie do końca 2022 r.

Pismem z 8 listopada 2022 r. Prezes PGW WP zwrócił się do Dyrektorów RZGW Gliwice, we Wrocławiu oraz w Szczecinie o przeprowadzenie przeglądu pozwoleń wodnoprawnych w terminie do końca 2022 r. z uwagi na utrzymujące się podwyższone wartości przewodności elektrolitycznej świadczące o zasoleniu wód rzeki Odry i jej dopływów.

(akta kontroli str. 22)

Dyrektor RZGW w Gliwicach oraz Dyrektor RZGW we Wrocławiu w terminie do 25 listopada 2022 r. przekazali pierwsze zestawienia zawierające informacje z przeprowadzonych przeglądów pozwoleń wodnoprawnych, a pozostałe RZGW w Szczecinie nie przekazało ww. zestawienia. Według stanu na 25 listopada 2022 r. przekazane zestawienia nie zawierały wszystkich wymaganych informacji określonych w tabeli przesłanej przez PGW WP.

(akta kontroli str.311-313)

Prezes PGW WP do 20 stycznia 2023 r. nie otrzymał wyników z przeprowadzonego przeglądu pozwoleń wodnoprawnych prowadzonego przez ww. 3 RZGW.

Prezes PGW WP wyjaśnił, że „[...] z przekazanych przez Dyrektorów RZGW w Gliwicach, Wrocławiu i Szczecinie zestawień zawierających informacje o przeprowadzonych przeglądach pozwoleń wodnoprawnych w zakresie wprowadzania ścieków do wód, wynika, iż do chwili obecnej organy Wód Polskich na obszarze działania RZGW w Gliwicach, we Wrocławiu i w Szczecinie zidentyfikowały 69 takich pozwoleń wodnoprawnych. W stosunku do 16 pozwoleń wodnoprawnych przegląd został zakończony. Natomiast w stosunku do pozostałych pozwoleń wodnoprawnych przegląd został zakończony. Natomiast w stosunku do 16 pozwoleń wodnoprawnych prowadzona jest procedura ich przeglądu. [...] Tymczasem polecenie dokonania dodatkowego przeglądu pozwoleń wodnoprawnych, w zakresie wprowadzania ścieków do wód rzeki Odry, pod kątem warunków ustalonych w przedmiotowych pozwoleniach wodnoprawnych w zakresie wskaźników świadczących o zasoleniu wód, a więc na obszarze działania RZGW w Gliwicach, we Wrocławiu i w Szczecinie, podyktowane było zaleceniem ministra właściwego do spraw gospodarki wodnej. Organy Wód Polskich dochowują

wszelkiej staranności i rzetelności w wykonywaniu powierzonych im zadań, jednakże w przypadku sytuacji jaka zaistniała na rzece Odrze w roku 2022, powyższe wymagało analizy dużej ilości materiałów. Niejednokrotnie wszczęcie przeglądu wiązało się z koniecznością wezwania podmiotów posiadających pozwolenia wodnoprawne do przekazania do organów potwierdzenia wywiązywania się ze zobowiązań udzielonych w przedmiotowych pozwoleniach wodnoprawnych, w tym wyników badań i pomiarów, do prowadzenia których zobowiązany jest podmiot zgodnie z udzielonym pozwoleniem wodnoprawnym. Procedura dokonywania przeglądu tych pozwoleń jest nadal kontynuowana [...]”.

(akta kontroli str. 1135-1142)

Niewyegzekwowanie przez Prezesa PGW WP wykonania polecenia z 8 listopada 2022 r. od Dyrektorów RZGW: w Gliwicach, we Wrocławiu oraz w Szczecinie przeprowadzenia przeglądu pozwoleń wodnoprawnych do końca 2022 r. świadczy o braku nadzoru nad Dyrektorami RZGW (Gliwice, Wrocław, Szczecin). Opisane postępowanie należy uznać za nierzetelne.

3. Prezes PGW WP zwracając się 8 listopada 2022 r. do dyrektorów RZGW w Gliwicach, Wrocławiu i w Szczecinie o wykonanie dodatkowego przeglądu pozwoleń wodnoprawnych, w zakresie wskaźników świadczących o zasoleniu wód nie zapewnił – w ramach nadzoru nad ww. jednostkami PGW WP – wydania wytycznych wskazujących na konieczność ustalenia w trakcie przeprowadzanych przeglądów czy poddane im pozwolenia wodnoprawne określają w sposób wystarczający warunki zapewniające możliwość oceny, przez organy przeprowadzające kontrolę gospodarowania wodami, czy korzystanie z wód nie powoduje wystąpienia szkód w środowisku wodnym bądź nie utrudnia korzystania z wód przez innych użytkowników.

Prezes PGW WP wyjaśnił, m.in., że „W związku z obowiązkami ustawowymi dotyczącymi dokonywania przeglądów pozwoleń wodnoprawnych Zastępca Prezesa PGW Wody Polskie ds. usług wodnych pismem z dnia 30 czerwca 2021 r. przekazał jednostkom Wód Polskich (RZGW i ZZ) wytyczne w sprawie sposobu i zakresu wykonywania przeglądów pozwoleń wodnoprawnych. Wytyczne te miały na celu ujednoczenie i usystematyzowanie przeprowadzonych postępowań wodnoprawnych przez organy Wód Polskich.”. Ponadto Prezes PGW WP w wyjaśnieniach przywołał art. 403 ust. 1 pkt 2 upw, który określa co zawiera pozwolenie wodnoprawne, a organ prowadzący postępowanie w sprawie wydania pozwolenia wodnoprawnego zobowiązany jest na podstawie dokumentacji przedłożonej wraz z wnioskiem do oceny zgodności planowanego korzystania z wód, z ustaleniami planów i programów, o których mowa w art. 396 ust. 1 pkt 1-7 upw. Wyjaśnił także, iż w toku przeprowadzanego przeglądu pozwolenia wodnoprawnego, organ ocenia czy zakład realizuje uprawnienie zgodnie z udzielonym pozwoleniem wodnoprawnym. Jeśli organ w pozwoleniu nałożył obowiązki to w trakcie dokonywania przeglądu, organ weryfikuje czy dany zakład wywiązał się z tego obowiązku. Ponadto wskazał, że „(...) przegląd pozwolenia wodnoprawnego nie obejmuje oceny, czy wykonane urządzenia zapobiegające lub zmniejszające negatywne oddziaływanie na środowisko są wystarczające, gdyż przepisy ustawy wyraźnie stanowią, że procesowi przeglądu podlega wyłącznie ocena sposobu realizacji uprawnień nadanych decyzją (...)”.

Zdaniem NIK, w sytuacji wystąpienia w 2022 r. sytuacji kryzysowej na Odrze szczególnie istotne było dokonanie kompleksowej oceny istniejących pozwoleń wodnoprawnych, zarówno pod kątem wywiązywania się podmiotów z obowiązków w nich zawartych, ale także pod kątem czy pozwolenia te w sposób prawidłowy określały warunki umożliwiające dokonanie oceny w

zakresie zapewnienia wystarczającej ochrony wód przed zanieczyszczeniami. Wytyczne w zakresie sposobu i zakresu wykonywania przeglądów pozwoleń wodnoprawnych w związku z ww. sytuacją kryzową, powinny zapewnić m.in. jednolite i usystematyzowane sprawdzenie, przez organy PGW WP przeprowadzające przegląd obowiązujących pozwoleń wodnoprawnych, pod kątem czy pozwolenia te w sposób prawidłowy określają warunki umożliwiające dokonanie oceny w zakresie zapewnienia wystarczającej ochrony wód przed zanieczyszczeniami. Było to szczególnie istotne w przypadkach, o których mowa w § 12 ust. 3 rozporządzenia Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 12 lipca 2019 r. w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego oraz warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu do wód lub do ziemi ścieków, a także przy wprowadzaniu wód odpadowych lub roztopowych do wód lub urządzeń wodnych.

Ponadto nie można zgodzić się z argumentem zawartym w ww. wyjaśnieniu Prezesa PGW WP, że przepisy upw wyraźnie stanowią, że procesowi przeglądu podlega wyłącznie ocena sposobu realizacji uprawnień nadanych decyzją, ponieważ art. 416 upw, który stanowi o przeglądzie pozwoleń wodnoprawnych, określa jedynie, że powinien być wykonywany co najmniej raz na 4 lata oraz określa przesłanki, po spełnieniu których powinien być wykonany dodatkowy przegląd pozwoleń wodnoprawnych na pobór wód lub wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi.

W związku z powyższym brak takich wytycznych należy uznać za postępowanie niecelowe.

OCENA CZĄSTKOWA

NIK ocenia negatywnie działania podjęte w sytuacji wystąpienia w 2022 r. zagrożenia związanego z jakością wód rzeki Odry.

UZASADNIENIE

Były prezes PGW WP nie podjął bezzwłocznych, adekwatnych i skutecznych działań w związku z wystąpieniem w lipcu 2022 r. sytuacji kryzysowej na Odrze, gdyż do dnia odwołania (tj. do 16 sierpnia 2022 r.) nie zwołał posiedzenia Zespołu Zarządzania Kryzysowego (ZZK) w PGW WP, mimo posiadania wiedzy o wystąpieniu ww. sytuacji kryzysowej. Tym samym Prezes nie wykorzystał posiadanych instrumentów prawnych skutecznego zarządzania w PGW WP tą sytuacją w jej początkowym okresie.

Prezes PGW WP nie wyegzekwował terminowego wykonania swojego polecenia z 8 listopada 2022 r. dotyczącego przeprowadzenia do końca 2022 r. przeglądu pozwoleń wodnoprawnych przez Dyrektorów RZGW w: Gliwicach, we Wrocławiu oraz w Szczecinie, przez co nie zapewnił sobie do tego czasu wiedzy o faktycznej realizacji przez podmioty korzystające z Odry obowiązków wynikających z takich pozwoleń. Ponadto zwracając się do ww. dyrektorów RZGW o wykonanie dodatkowego przeglądu pozwoleń wodnoprawnych, w zakresie wskaźników świadczących o zasoleniu wód, Prezes PGW WP nie zapewnił – w ramach nadzoru nad ww. jednostkami PGW WP – wydania wystarczających wytycznych wskazujących na konieczność ustalenia w trakcie przeprowadzanych przeglądów czy poddane im pozwolenia wodnoprawne określają warunki zapewniające możliwość oceny przez organy przeprowadzające kontrolę gospodarowania wodami czy korzystanie z wód nie powoduje wystąpienia szkód w środowisku wodnym bądź nie utrudnia korzystania z wód przez innych użytkowników.

Podjęte przez Prezesa PGW WP działania w zakresie zapewnienia udziału pracowników PGW WP w bieżącym monitorowaniu sytuacji na Odrze, odławianiu śniętych ryb, a także zapewnienie współpracy z innymi jednostkami nie miały wpływu na ocenę cząstkową, sformułowaną ze względu na istotne nieprawidłowości stwierdzone w badanym obszarze.

III. Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

Wnioski

1. Podjęcie działań w celu uzupełnienia SIGW m.in. poprzez pozyskanie od starostów i marszałków województw pełnych danych o pozostających w obrocie prawnym, po 1 stycznia 2018 r., pozwoleniach zintegrowanych i wodnoprawnych na odprowadzanie ścieków do wód, określających m.in. warunki wprowadzania ścieków do wód.
2. Wzmocnienie nadzoru przez Prezesa PGW WP nad jednostkami organizacyjnymi PGW WP m.in. w zakresie terminowego przeprowadzenia przeglądu pozwoleń wodnoprawnych.
3. Wydanie jednostkom organizacyjnym PGW WP, przeprowadzającym przeglądy pozwoleń wodnoprawnych określających warunki wprowadzania do wód ścieków zasolonych, wytycznych wskazujących na konieczność ustalenia w trakcie przeprowadzanych przeglądów czy poddane im pozwolenia wodnoprawne określają w sposób wystarczający warunki zapewniające możliwość oceny, przez organy przeprowadzające kontrolę gospodarowania wodami, czy korzystanie z wód nie powoduje wystąpienia szkód w środowisku wodnym bądź nie utrudnia korzystania z wód przez innych użytkowników.
4. Zapewnienie zwoływania posiedzenia ZZK każdorazowo w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej na śródlądowych wodach powierzchniowych.
5. Zwiększenie nadzoru nad prawidłowością załatwiania skarg.

IV. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Departamentu Środowiska Najwyższej Izby Kontroli. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, 7 lipca 2023 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Dyrektor
Departamentu Środowiska
w.z.

Paweł Trzaskowski
Wicedyrektor

Kontrolerzy:
Damian Pazio
główny specjalista kp.

Izabella Krawczyk
główny specjalista k.p

Paula Szast
główny specjalista kp.

Edyta Tuszyńska
doradca prawny

Zmian w wystąpieniu pokontrolnym
dokonał:
p.o. Dyrektor Departamentu Środowiska
Tomasz Gawel

---

*) Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2022 r. poz. 902) i art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz.U. z 2022 r. poz. 1233) Najwyższa Izba Kontroli wyłączyła jawność informacji posiadających wartość gospodarczą. Wyłączenia tego dokonano w interesie przedsiębiorcy.

**) Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2022 r. poz. 902) NIK wyłączyła jawność informacji w zakresie nazwisk osób fizycznych. Wyłączenia tego dokonano w interesie osoby fizycznej.